

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJA

Eiropas datu aizsardzības uzraudzītāja atzinums par priekšlikumu Padomes pamatlēmumam par to, kā aizsargāt personas datus, ko apstrādā, sadarbojoties policijas un tiesu iestādēm krimināllietās (COM (2005) 475 galīgā redakcija)

(2006/C 47/12)

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS,

Nr. 45/2001/EK. Pēc EDAU domām šis atzinums būtu jāpiemin pamatlēmuma preambulā.

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 286. pantu;

Ierosinātā tiesību akta nozīme

ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu un jo īpaši tās 8. pantu;

2. EDAU uzsver, ka no fizisku personu pamattiesību un pamatbrīvību viedokļa ierosinātais tiesību akts ir nozīmīgs no personas datu aizsardzības aspekta. Šā ierosinātā tiesību akta pieņemšana nozīmētu ievērojamu soli pretī personas datu aizsardzībai nozīmīgā jomā, kur īpaši vajadzīgs pastāvīgs un efektīvs mehānisms personas datu aizsardzībai Eiropas Savienības mērogā.

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīvu 95/46/EK par indivīdu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti;

3. Šajā sakarā EDAU uzsver, ka dalībvalstu policijas un tiesu iestāžu sadarbības, kā brīvības, drošības un tiesiskuma telpas pakāpeniskas izveides elements kļūst aizvien nozīmīgāks. Ar Hāgas programmu ir ieviests informācijas pieejamības princips, lai uzlabotu pārrobežu apmaiņu ar tiesībaizsardzības informāciju. Saskaņā ar Hāgas programmu⁽¹⁾ tas vien, ka informācija šķērso robežas, vairs nebūtu uzskatāms par būtisku. Informācijas pieejamības principa ieviešana atspoguļo plašāku tendenci atvieglināt tiesībaizsardzības informācijas apmaiņu (skat., piemēram, tā dēvēto Prīmes (Prüm) konvenciju⁽²⁾), ko parakstījušas septiņas dalībvalstis, un Zviedrijas ierosinājumu pamatlēmumam par to, kā tiesībaizsardzības iestādēm vienkāršot savstarpēju informācijas un izlūkošanas datu apmaiņu⁽³⁾). Ļoti nesen pieņemto Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu par saziņas datu saglabāšanu⁽⁴⁾ var aplūkot tādā pašā aspektā. Šāda notikumu attīstība prasa pieņemt juridisku instrumentu, lai visās Eiropas Savienības dalībvalstīs garantētu efektīvu personas datu aizsardzību, balstoties uz vienotiem standartiem.

ņemot vērā 28. panta 2. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18.decembra Regulā (EK) Nr. 45/2001 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienas iestādēs un struktūrās, kā arī par šādu datu brīvu apriti,

IR PIENĒMIS ŠO ATZINUMU

I PROVIZORISKAS PIEZĪMES

Apspriedes ar Eiropas datu aizsardzības uzraudzītāju (EDAU)

1. Priekšlikumu Padomes pamatlēmumam par to, kā aizsargāt personas datus, ko apstrādā, sadarbojoties policijas un tiesu iestādēm krimināllietās, Komisija nosūtīja EDAU ar vēstuli 2005. gada 4. oktobrī. EDAU šo vēstuli saprot kā lūgumu dot padomu Kopienas iestādēm un struktūrām, kā paredzēts 28. panta 2. punkts Regulā

⁽¹⁾ Programmas 18. lpp.

⁽²⁾ Beļģijas Karalistes, Vācijas Federatīvās Republikas, Spānijas Karalistes, Francijas Republikas, Luksemburgas Lielhercogistes, Nīderlandes Karalistes un Austrijas Republikas Konvencija par pārrobežu sadarbības izvēšanu, jo īpaši, apkarojot terorismu, pārrobežu noziedzību un nelegālu imigrāciju. Prīme (Vācija), 2005. gada 27. maijs.

⁽³⁾ Zviedrijas Karalistes ierosme, lai pieņemtu pamatlēmumu par Eiropas Savienības dalībvalstu tiesībaizsardzības iestāžu informācijas un izlūkdatu apmaiņas vienkāršošanu, jo īpaši attiecībā uz smagiem pārkāpumiem, tostarp terora aktiem (OV C 281).

⁽⁴⁾ Pamatojoties uz priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par datu saglabāšanu, kuri apstrādāti saistībā ar publisko elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanu, ar ko labo Direktīvu 2002/58/EK (COM (2005) 438 galīgā redakcija)

4. EDAU uzsver, ka pašreizējā vispārējā datu aizsardzības struktūra šajā jomā nav pietiekama. Pirmkārt, Direktīvu 95/46/EK nepiemēro personas datu apstrādei saistībā ar tām darbībām, uz ko neattiecas Kopienas tiesību akti, piemēram, tiesību akti, kas paredzēti Līguma par Eiropas Savienību VI sadaļā (direktīvas 3. panta 2. punkts). Kaut gan lielākajā daļā dalībvalstu īstenošanas tiesību aktu joma ir plašāka nekā prasīts direktīvā un pieļauj datu apstrādi tiesībaizsardzības aktu īstenošanas nolūkos, tomēr valstu tiesību aktos pastāv būtiskas atšķirības. Otrām kārtām, Eiropadomes konvencija Nr. 108 ⁽¹⁾, kas uzliek saistības visām dalībvalstīm, nenodrošina vajadzīgo aizsardzības precizitāti, kā jau norādīts, pieņemot Direktīvu 95/46/EK. Trešām kārtām, nevienā no šiem diviem juridiskajiem instrumentiem nav ņemta vērā policijas un tiesu iestāžu datu apmaiņas specifika ⁽²⁾.

Ieguldījums sadarbības panākumos

5. Efektīva personas datu aizsardzība ir svarīga ne vien datu subjektiem, bet tā arī dod ieguldījumu veiksmīgā policijas un tiesu iestāžu sadarbībā. Daudzējādā ziņā abas sabiedrības intereses ir cieši saistītas.

6. Jāpatur prātā, ka attiecīgie personas dati bieži vien ir delikāti, un policija un tiesu iestādes tos ieguvušas, veicot izmeklēšanu par personām. Gatavība dalīties tādos datos ar citu dalībvalstu iestādēm būs daudz plašāka, ja iestāde būs droša par datu aizsardzību attiecīgā citā dalībvalstī. EDAU kā būtiskus datu aizsardzības elementus piesauc datu konfidencialitāti un drošību, kā arī piekļuves ierobežojumus un turpmāku izmantošanu.

7. Turklāt augsta līmeņa datu aizsardzība var nodrošināt personas datu precizitāti un uzticamību. Pēc policijas un/vai tiesu iestāžu savstarpējas datu apmaiņas tādu datu precizitāte un uzticamība kļūst vēl svarīgāka, jo īpaši tādēļ, ka pēc turpmākām datu apmaiņām un atkārtotas pārraides no vienas tiesībaizsardzības iestādes uz citu, datu apstrāde notiek tālu no to izcelsmes vietas un bez saistības ar apstākļiem, kādos tie vākti un izmantoti. Parasti saņēmējām iestādēm nav nekādu zināšanu par papildu apstākļiem, un pilnībā jāpaļaujas uz pašiem datiem.

8. Tādējādi valstu noteikumu saskaņošana saistībā ar personas datiem policijas un tiesu jomā — arī saistībā ar pietiekamu datu aizsardzību — var veicināt savstarpēju uzticību, kā arī pašu apmaiņu efektivitāti.

⁽¹⁾ Eiropadomes 1981. gada 28. janvāra Konvencija par indivīda aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi.

⁽²⁾ 1987. gadā Eiropadome izdeva Ieteikumu Nr. R (87) 15 dalībvalstīm, ar ko reglamentē personas datu izmantošanu policijas nozarē, bet šis ieteikums būtībā dalībvalstīm neuzliek saistības.

Datu aizsardzības principu ievērošana saistībā ar papildu noteikumiem

9. Vajadzība pēc šā ierosinātā tiesību akta un tā nozīme ir uzsvērtā vairākkārt. Krakovā notikušajā 2005. gada aprīļa Pavasara konferencē Eiropas datu aizsardzības iestādes pieņēma deklarāciju un memorandu, kurā aicināja pieņemt jaunu juridisku sistēmu datu aizsardzībai, kuru piemērotu trešā pīlāra darbībām. Jaunajai sistēmai nebūtu tikai jāievēro datu aizsardzības principi, kā paredzēts Direktīvā 95/46/EK — ir svarīgi garantēt datu aizsardzības konsekvenci Eiropas Savienībā — bet tajā arī jānosaka papildu noteikumi, ņemot vērā tiesībaizsardzības īpašo būtību ⁽³⁾. EDAU pauž gandarījumu par to, ka ierosinātajā tiesību aktā ņemti vērā šādi izejas nosacījumi: ievēroti Direktīvā 95/46/EK izklāstītie datu aizsardzības principi, un paredzēti papildu noteikumi.

10. Šajā atzinumā būs analizēts, ciklāt rezultāts ir pieņemams no datu aizsardzības viedokļa, pienācīgi ņemot vērā datu aizsardzības specifiku tiesībaizsardzības jomā. No vienas puses, attiecīgie dati bieži vien ir ļoti delikāti (skat. atzinuma 6. punktu) un, no otras puses, ir liels spiediens, kas prasa piekļuvi datiem, lai varētu efektīvi īstenot tiesībaizsardzības pasākumus, jo tie var būt saistīti ar personu dzīvības un fiziskās drošības aizsardzību. Saskaņā ar EDAU — datu aizsardzības noteikumiem būtu jāatbilst pamatotām tiesībaizsardzības vajadzībām, taču pret nepamatotu datu apstrādi un piekļuvi būtu jāaizsargā arī datu subjekti. Lai būtu ievērots samērības princips, Eiropas likumdevēju apsvērumu iznākumā jābūt ievērotām divām potenciāli pretējām sabiedrības interesēm. Šajā sakarā EDAU vēlreiz atkārtoti, ka bieži vien abas intereses iet roku rokā.

Līguma par Eiropas Savienību VI sadaļas konteksts

11. Visbeidzot jāpiebilst, ka ierosinātais tiesību akts pieder pie Eiropas Savienības Līguma VI sadaļas, tā dēvētā trešā pīlāra. Eiropas likumdevēju iejaukšanos limitē skaidri ierobežojumi: Savienības likumdošanas pilnvaru ierobežojumi ar 30. un 31. pantā minētajiem tematiem, likumdošanas procedūras ierobežojumi, kas neparedz pilnīgu Eiropas Parlamenta līdzdalību, kā arī juridiskas kontroles ierobežojumi, jo Eiropas Kopienas tiesas kompetence saskaņā ar LES 35. pantu nav pilnīga. Šie ierobežojumi prasa vēl rūpīgāku ierosinātā tiesību akta analīzi.

⁽³⁾ Šajā sakarā skat. arī 2005. gada 18. marta dokumentu "EDAU kā Kopienas iestāžu padomdevējs attiecībā uz priekšlikumiem tiesību aktiem un ar tiem saistītiem dokumentiem", kas publicēts www.edp-seu.int.

II KONTEKSTS: INFORMĀCIJAS APMAIŅA SASKAŅĀ AR INFORMĀCIJAS PIEEJAMĪBAS PRINCĪPU, DATU SAGLABĀŠANU UN ĪPAŠAJĀM ŠIS II UN VIS SISTĒMĀM

II 2. Datu glabāšana

II 1. Informācijas pieejamības princips

12. Ierosinātais tiesību akts ir cieši saistīts ar projektu Padomes pamatlēmumam par informācijas apmaiņu saskaņā ar informācijas pieejamības principu (COM(2005) 490 galīgā redakcija). Minētā ierosinātā tiesību akta mērķis ir īstenot informācijas pieejamības principu, nodrošinot, lai informācija, kas pieejama kompetentām kādas dalībvalsts iestādēm, kuras apkaro noziedzību, būtu pieejama arī attiecīgām pārējo dalībvalstu iestādēm. Tam būtu jālikvidē iekšējās robežas tādas informācijas apmaiņai, visā Savienībā nosakot vienotus informācijas apmaiņas noteikumus.

13. Ciešo abu ierosināto tiesību aktu saikni nosaka tas, ka tiesībaizsardzības informācija visnotaļ ietver personas datus. Tiesību aktus par tiesībaizsardzības informāciju nevar pieņemt, neparedzot pietiekamu aizsardzību personas datiem. Ja iejaukšanās Eiropas Savienības mērogā likvidē iekšējās robežas tādas informācijas apmaiņai, personas datu aizsardzība vairs nevar palikt tikai attiecīgu valstu tiesību aktu kompetencē. Tas ir kļuvis par Eiropas iestāžu uzdevumu — garantēt personas datu aizsardzību visā Savienības teritorijā, bez iekšējām robežām. Šis uzdevums ir skaidri formulēts LES 30. panta 1. punkta b) apakšpunktā, un to ir radījis Savienības pienākums ievērot pamattiesības (LES 6. pants). Turklāt:

— ierosinātā tiesību akta 1. panta 2. punktā ir skaidri teikts, ka dalībvalstis vairs nedrīkst personas datu aizsardzības iemeslu dēļ ierobežot vai aizliegt informācijas pārrobežu plūsmu;

— ierosinātajā tiesību aktā Padomes pamatlēmumam par informācijas apmaiņu saskaņā ar informācijas pieejamības principu ir vairākas atsaucis uz šo ierosināto tiesību aktu.

14. EDAU uzsver, ka Padomes pamatlēmums par informācijas apmaiņu saskaņā ar informācijas pieejamības principu būtu jāpieņem tikai ar noteikumu, ka pieņem arī pamatlēmumu par personas datu aizsardzību. Tomēr šim ierosinātajam Padomes pamatlēmumam par datu aizsardzību ir savas priekšrocības, un tas ir vajadzīgs arī tad, ja nav juridiska instrumenta par informācijas pieejamību. Tas uzsvērts atzinuma I iedaļā.

15. Paturot to vērā, EDAU analizēs abus ierosinātos tiesību aktus divos atsevišķos atzinumos. Tam ir arī praktisks iemesls. Nav garantijas, ka Padome un Eiropas Parlaments aplūkos abus ierosinātos tiesību aktus kopā un vienlīdz ātri.

16. 2005. gada 26. septembrī EDAU sniedza atzinumu attiecībā uz projektu direktīvai par saziņas datu glabāšanu⁽¹⁾. Atzinumā viņš uzsvēra dažus būtiskus ierosinātā tiesību akta trūkumus un ierosināja direktīvā iekļaut īpašus noteikumus par kompetentu iestāžu piekļuvi informācijai par datu plūsmu un atrašanās vietu, kā arī par datu turpmāku izmantošanu un papildu drošības pasākumiem datu aizsardzībai. Eiropas Parlamenta un Padomes pieņemtās direktīvā iekļauts ierobežots — bet nekādā ziņā ne pietiekams — noteikums par datu aizsardzību un datu drošību, kā arī vēl nepietiekamāks noteikums par piekļuvi, kas atbildību par glabāto datu piekļuves pasākumiem uzvel valstu tiesību aktiem, ievērojot attiecīgus noteikumus Eiropas Savienības tiesību aktos vai starptautiskajās publiskajās tiesībās.

17. Tā kā direktīva par saziņas datu glabāšanu ir pieņemta, jo svarīgāk ir izveidot juridisku sistēmu datu aizsardzībai trešajā pilārā. Pieņemot šo direktīvu, Kopienas likumdevēji uzliek tālsakaru un interneta pakalpojumu sniedzējiem pienākumu glabāt datus tiesībaizsardzības vajadzībām, tomēr neparedzot vajadzīgus un pienācīgus drošības pasākumus datu subjekta aizsardzībai. Nepilnība aizsardzībā paliek, jo direktīva nedz (pietiekami) risina jautājumu par pieeju datiem, nedz to turpmāku izmantojumu pēc tam, kad datiem piekļuvušas tiesībaizsardzības jomā kompetentas iestādes.

18. Ierosinātais tiesību akts visnotaļ novērš šo nepilnību, jo attiecas uz datu turpmāku izmantojumu pēc tam, kad tiem piekļuvušas tiesībaizsardzības iestādes. Tomēr EDAU ar nožēlu norāda, ka arī šis ierosinātais tiesību akts nerisina jautājumu par pieeju tādiem datiem. Pretēji tam, kas paredzēts ŠIS II un VIS sistēmās (skat. atzinuma II.3 punktu) šis jautājums ir atstāts attiecīgo valstu likumdevēju ziņā.

II.3 Apstrāde ŠIS II un VIS sistēmās

19. Eiropas Savienībā pašlaik izmanto vai izstrādā vairākas liela mēroga informācijas sistēmas (*Eurodac*, ŠIS II, VIS) un tiecas panākt šo sistēmu sinerģiju. Pastāv arī augoša tendence tiesībaizsardzības nolūkos piešķirt plašāku pieeju šīm sistēmām. Saskaņā ar Hāgas programmu — tādās darbībās ar sekām nākotnē jāņem vērā “vajadzība panākt pareizo līdzsvaru likumu piemērošanā un personu pamattiesību aizsardzībā”.

⁽¹⁾ Eiropas datu aizsardzības uzraudzītāja atzinums attiecībā uz priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par datu saglabāšanu, kuri apstrādāti saistībā ar publisko elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanu, ar ko labo Direktīvu 2002/58/EK (COM (2005) 438 galīgā redakcija), publicēts www.edps.eu.int

20. 2005. gada 19. oktobra atzinumā par projektiem otrās paaudzes Šengenas informācijas sistēmai (ŠIS II) ⁽¹⁾ EDAU uzsvēra dažus elementus, kā reizē piemērot vispārējus datu aizsardzības noteikumus (*lex generalis*) un īpašus noteikumus (*lex specialis*). Šo projektu var uzskatīt par *lex generalis*, ar ko aizvieto 108. konvenciju trešā pīlāra sistēmā ⁽²⁾.
21. Šajā sakarā EDAU uzsver, ka ierosinātajā tiesību aktā paredzēta arī vispārēja sistēma datu aizsardzībai, īpaši instrumenti, piemēram, ŠIS II trešā pīlāra daļa un tiesībaizsardzības iestāžu piekļuve Vīzu informācijas sistēmai. ⁽³⁾

III Ierosinātā tiesību akta būtība

III 1. Vienoti standarti, ko piemēro visai apstrādei

Izejas nosacījumi

22. Saskaņā ar ierosinātā tiesību akta 1. panta 1. punktu paredzēts noteikt vienotus standartus, lai nodrošinātu personas datu aizsardzību, policijas un tiesu iestādēm sadarbojoties krimināllietās. 1. panta 1. punkts būtu jālasa saistībā ar 3. panta 1. punktu, kur noteikts, ka ierosinātais tiesību akts attiecas uz personas datu apstrādi (...), ko veic kompetenta iestāde, lai novērstu, izmeklētu, atklātu kriminālnoziedzīgumus un veiktu kriminālvajāšanu.
23. No šiem nosacījumiem izriet, ka ierosinātajam pamatlēmumam ir divas galvenās īpašības: ar to nosaka vienotus standartus, un to piemēro visai informācijas apstrādei, piemērojot krimināltiesību aktus pat, ja attiecīgos datus nav pārsūtījušas vai darījušas pieejamus kompetentas citu dalībvalstu iestādes.
24. EDAU uzsver šo divu galveno īpašību nozīmi. Ar pašlaik aplūkojamo ierosināto tiesību aktu būtu jātiecas izveidot tādu datu aizsardzības sistēmu, kas pilnība papildinātu juridisko sistēmu, kura jau darbojas pirmajā pīlārā. Tikai tad, ja šis noteikums ir ievērots, Eiropas Savienība pilnībā ievēro saistības saskaņā ar LES 6. panta 2. punktu ievērot pamattiesības, ko garantē ECK.

⁽¹⁾ Atzinuma 2.2.4. punkts.

⁽²⁾ Eiropadomes 1981. gada 28. janvāra Konvencija par indivīda aizsardzību attiecībā uz personas datu automatisko apstrādi.

⁽³⁾ Priekšlikums Padomes lēmumam attiecībā uz piekļuvi Vīzu informācijas sistēmai konsultācijas nolūkā dalībvalstu iestādēm, kuras atbildīgas par iekšējo drošību un *Europol* – teroristu uzbrukumu un citu nopietnu kriminālpārkāpumu novēršanai, atklāšanai un izmeklēšanai (COM (2005) 600 galīgā redakcija), kas izdots 2005. gada 24. novembrī. EDAU gatavoja nākt klajā ar atzinumu par šo priekšlikumu 2006. gada sākumā.

Vienoti standarti

25. Attiecībā uz pirmo īpašību: šā priekšlikuma mērķis ir nodrošināt esošo datu aizsardzības principu piemērošanu trešā pīlāra jomā. Turklāt tajā paredzēti vienoti standarti konkrēti šiem principiem, ņemot vērā to piemērošanu attiecīgajā jomā. EDAU uzsver, ka šie ierosinātā tiesību akta aspekti ir īpaši nozīmīgi. Tie rāda, cik īpaša un delikāta ir personas datu apstrāde šajā jomā. EDAU īpaši augstu vērtē to, ka, papildinot jau esošos datu aizsardzības principus (4. panta 4. punkts), kā īpašs princips, datu aizsardzībai policijas un tiesu iestādēm sadarbojoties krimināllietās, tiek ieviests princips, kas paredz nošķirt personu datus dažādu kategoriju personām. Saskaņā ar EDAU — pats princips un tā juridiskās sekas datu subjektam būtu jāraksturo pat vēl precīzāk (skat. atzinuma 88.-92. punktu).
26. Noteikumi jāpiemēro dažādām situācijām, tāpēc tie nevar būt pārlietu sīki. No otras puses, tiem jānodrošina pilsoņiem vajadzīgā juridiskā noteiktība, kā arī pienācīga aizsardzība viņu personas datiem. Saskaņā ar EDAU — ierosinātajā dokumentā šīs divas potenciāli pretrunīgās juridiskās prasības visumā ir līdzsvarotas. Noteikumos paredzēta elastība, kur tā vajadzīga, bet vairumā gadījumu tie ir pietiekami precīzi, lai aizsargātu pilsoņus.
27. Tomēr dažos gadījumos ierosinātais tiesību akts ir pārāk elastīgs un nenodrošina vajadzīgo aizsardzību. Piemēram, ierosinātā tiesību akta 7. panta 1. punktā paredzēts vispārējs izņēmums aizsardzības pasākumiem, pamatojoties vienīgi uz nosacījumu "ja tiesību aktos paredzēts kas cits". Atstāt šādas plašas pilnvaras paturēt datus ilgāk nekā vajadzīgs paredzētajam mērķim būtu ne vien nesavienojami ar pamattiesībām aizsargāt datus, bet arī traucētu īstenot svarīgo vajadzību saskaņot aizsardzību personas datiem, ko apstrādā, sadarbojoties policijas un tiesu iestādēm krimināllietās.
28. Izņēmumi vajadzības gadījumā būtu jāpieļauj vienīgi — valstu vai Eiropas — tiesību aktos, ko izdod, lai aizsargātu īpašas valsts intereses. 7. panta 1. punktā būtu jāpiemin šīs valsts intereses.
29. Šajā sakarā nonākam pie cita jautājuma. Ja citos konkrētos juridiskos instrumentos, kas paredzēti ES Līguma VI sadaļā, ir ietverti precīzāki nosacījumi vai ierobežojumi datu apstrādei vai piekļuvei tiem, konkrētākie tiesību akti būtu jāpiemēro kā *lex specialis*. Ierosinātā tiesību akta 17. pantā paredzētas atkāpes no 12., 13., 14. un 15. panta gadījumos, ja konkrētos tiesību aktos saskaņā ar VI sadaļu ir noteikti konkrēti noteikumi datu pārsūtīšanai. Tas rāda, cik vispārīgs ir šis ierosinātais

tiesību akts (kā paskaidrots iepriekš), taču tas neaptver visas hipotēzes. Saskaņā ar EDAU — 17. pants būtu:

- jāizstrādā vispārīgāk: ja ir konkrētāki tiesību akti, kas reglamentē kādu datu apstrādes aspektu (ne tikai datu pārraidi), piemēro konkrētus tiesību aktus;
- jāpapildina ar drošības mehānismu, neļaujot atkāpēm pazemināt aizsardzības pakāpi.

III 2. Tiesiskais pamats

Norādes, kas piemērojamas visai informācijas apstrādei

30. Attiecībā uz otro īpašību: ideālā variantā būtu jāaptver visa personas datu vākšana un apstrāde trešā pilāra sistēmā.

31. Lai sasniegtu pamatlēmuma mērķi, ir būtiski tā darbības jomu piemērot visiem policijas un tiesu iestāžu datiem, pat ja citu dalībvalstu kompetentās iestādes tos nenosūta vai nedara zināmus.

32. Tas ir jo svarīgāk, jo visi ierobežojumi, kas attiecas uz datiem, ko pārsūta vai dara pieejamus kompetentām iestādēm citās dalībvalstīs, pamatlēmuma piemērošanas jomu padarītu īpaši nedrošu un neskaidru, kas būtu pilnīgi pretrunā tā patiesajam mērķim⁽¹⁾. Kaitējums būtu nodarīts indivīdu juridiskai noteiktībai. Parastos apstākļos iepriekš — vācot un apstrādājot personas datus — nevar paredzēt, vai dati būs svarīgi, lai tajos dalītos ar kompetentām citu dalībvalstu iestādēm. Šajā sakarā EDAU atsaucas uz informācijas pieejamības principu un iekšējo robežu likvidēšanu tiesībaizsardzības datu apmaiņai.

33. Visbeidzot EDAU norāda, ka ierosinātais tiesību akts neattiecas uz:

- informācijas apstrādi saistībā ar ES Līguma otro pilāru (kopējā ārpolitika un drošības politika);
- izlūkdienu veiktu datu apstrādi un tādu dienestu piekļuvi minētajiem datiem, ja tos apstrādā kompetentas iestādes vai citas personas (tas izriet no LES 33. panta).

Šajās jomā attiecīgu valstu tiesību aktiem jānodrošina pietiekama datu subjektu aizsardzība. Nepilnība aizsardzībā ES mērogos ir jāņem vērā, novērtējot ierosināto tiesību aktu⁽²⁾: tā kā visu datu apstrādi tiesībaizsardzības jomā nevar aptvert, likumdevējiem jānodrošina vēl efektīvāka aizsardzība jomās, uz ko attiecas ierosinātais tiesību akts.

⁽¹⁾ EDAU atsaucas uz identiem apsvērumiem Tiesas spriedumā par (*inter alia*) *Österreichischer Rundfunk* (Austrijas radio) un citiem, Apvienotās lietas C-465/00, C-138/01 un C-139/01, ECR [2003] I-4989. lpp.

⁽²⁾ Šajā pašā sakarā skatīt arī EDAU 2005. gada 26. septembra atzinumu par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par datu saglabāšanu, kuri apstrādāti saistībā ar publisko elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanu, ar ko groza Direktīvas 2002/58/EK 33. punktu.

34. Apsvērumos ierosinātajam Padomes pamatlēmumam par informācijas apmaiņu atbilstīgi informācijas pieejamības principam minēts konkrēts tiesiskais pamats, proti, 30. panta 1. punkta b) apakšpunkts. Turpretim ierosinātajā tiesību aktā nav konkrēti norādīts, kuri noteikumi ir tiesiskais pamats saskaņā ar 30. pantu vai 31. pantu.

35. Kaut gan EDAU kā padomdevējam Eiropas Savienības tiesību aktu jautājumos nav uzdevuma izvēlēties tiesisko pamatu ierosinātajam tiesību aktam, ir lietderīgi pieņemt, ka arī šis ierosinātais tiesību akts varētu balstīties uz 30. panta 1. punkta b) apakšpunktu. Turklāt to varētu balstīt uz LES 31. panta 1. punkta c) apakšpunktu, un to pilnībā vajadzētu piemērot vietējās situācijās ar nosacījumu, ka jāuzlabo dalībvalstu savstarpēja policijas un tiesu iestāžu sadarbība. Šajā sakarā EDAU atkārtoti uzsver, ka uz visiem personas datiem, ko vāc, uzglabā, apstrādā vai analizē tiesībaizsardzības nolūkos, var attiecināt pienākumu dalīties tajos ar kompetentām citās dalībvalstīs iestādēm, jo īpaši saskaņā ar informācijas pieejamības principu.

36. EDAU piekrīt viedoklim, ka LES 30. panta 1. punkta b) apakšpunkts un 31. panta 1. punkta c) apakšpunkts nosaka tiesisko pamatu datu aizsardzības noteikumiem, kas neaprobežojas tikai ar tādu personas datu aizsardzību, kuros faktiski dalās kompetentas dalībvalstu iestādes, bet kurus piemēro arī vietējās situācijās. Konkrēti:

— 30. panta 1. punkta b) apakšpunkts, kas var noderēt par tiesisko pamatu noteikumiem par attiecīgas informācijas vākšanu, glabāšanu, apstrādi, analīzi un apmaiņu, attiecas ne tikai uz tādu informāciju, ko dara pieejamu vai nosūta citām dalībvalstīm. Vienīgais ierobežojums, kas uzlikts ar 30. panta 1. punkta b) apakšpunktu, attiecas uz informācijas svarīgumu policijas sadarbībā;

— ciktāl ir runa par tiesu iestāžu sadarbību, 31. panta 1. punkta c) apakšpunkts ir vēl precīzāk formulēts, jo vienota rīcība ietver “dalībvalstīs piemērojamo normu saderības nodrošināšanu, ciktāl tas vajadzīgs tādas sadarbības uzlabošanai”;

— no Pupino lietas⁽³⁾ izriet, ka Kopienų tiesa piemēro Kopienų tiesību aktu principus trešā pilāra jautājumiem. Tiesu prakse rāda virzību no tīras dalībvalstu iestāžu sadarbības trešajā pilārā pretī brīvības, drošības un tiesiskuma telpai, ko var salīdzināt ar iekšējo tirgu, kas izveidots ar EK Līgumu;

⁽³⁾ Tiesas 2005. gada 16. jūnija spriedums Pupino lietā C-105/03.

— saskaņā ar EDAU viedokli — efektivitātes princips nosaka to, ka Līgumu neinterpretē tā, lai traucētu Eiropas Savienības iestādēm efektīvi veikt uzdevumus. Tas ietver šo iestāžu pienākumu aizsargāt pamattiesības;

— kā teikts iepriekš, aprobežošanās tikai ar pārrobežu gadījumiem neņemtu vērā informācijas pieejamības principa sekas un kaitētu indivīdu juridiskai noteiktībai.

37. EDAU atsevišķi pievēršas jautājumam par *datu apmaiņu ar trešām valstīm*. Dalībvalstis izmanto trešās valstīs savāktus un apkopotus, un tiesībaizsardzības nolūkos tām nosūtītus personas datus, savukārt dalībvalstis to savāktus un/vai apstrādātus personas datus nosūta kompetentām iestādēm trešās valstīs un starptautiskām iestādēm.

38. LES 30. un 31. pants neprasa dažādi apieties ar trešo valstu iestāžu apkopotiem personas datiem, un ar datiem, ko savākušas kompetentas iestādes dalībvalstīs. Datiem, kuru izcelsme ir trešās valstīs — pēc tam, kad tie saņemti — ir jāatbilst tādiem pašiem standartiem kā datiem, kas vākti kādā dalībvalstī. Datu kvalitāti tomēr ne vienmēr ir viegli nodrošināt (tā būs aplūkota atzinuma nākamajā nodaļā).

39. Ja kompetentas dalībvalstu iestādes sūta personas datus uz trešām valstīm, tas, stingri ņemot, vairs nav ES Līguma VI sadaļas darbības jomā. Tomēr, ja varētu datus nosūtīt trešām valstīm, nenodrošinot datu subjekta aizsardzību, šā atzinuma III iedaļas 4. punktā minēto iemeslu dēļ tas nopietni kaitētu aizsardzībai, kas šajā ierosinātajā tiesību aktā paredzēta Eiropas Savienības teritorijā. Īsumā:

— datu subjektu tiesības, ko nodrošina ar šo ierosināto tiesību aktu, tieši ietekmētu tas, ja uz datu pārsūtīšanu trešām valstīm neattiektos datu aizsardzības noteikumi;

— rastos iespējama, ka kompetentas dalībvalstu iestādes var apiet stingrās datu aizsardzības normas.

40. Kopsavilkumā: vienotu datu aizsardzības noteikumu piemērojamība personas datiem, kuros kompetentas dalībvalstu iestādes dalās ar trešo valstu iestādēm un starptautiskām organizācijām, ir vajadzīga, lai kompetentas dalībvalstu iestādes savstarpēji darbotos vienoti personas datu aizsardzības likumi, tātad ir jāuzlabo

dalībvalstu savstarpējā sadarbība. LES 30. un 31. pants nodrošina vajadzīgo tiesisko pamatojumu.

III 3. Konkrētas piezīmes par ierosinātā tiesību akta darbības jomu

Personas dati, ko apstrādā tiesu iestādes

41. Personas datus apstrādā un tajos dalās policijas spēki un arī tiesu iestādes. Ierosinātais tiesību akts, kas balstīts uz ES Līguma 30. un 31. pantu, attiecas uz policijas spēku sadarbību un tiesu iestāžu sadarbību. Šajā ziņā šim ierosinātajam tiesību aktam ir plašāka darbības joma nekā ierosinātajam Padomes pamatlēmumam par informācijas apmaiņu, kas attiecas tikai uz policijas sadarbību un tikai uz informāciju pirms kriminālvajāšanas sākšanas.

42. EDAU pauž gandarījumu par to, ka ierosinātā tiesību akta darbības jomā ietilpst arī personas dati, ko apstrādā tiesu iestādes. Ir pamatots iemesls vienā un tajā pašā ierosinātajā tiesību aktā pievērsties policijas datiem un tiesu iestāžu datiem, ko apstrādā tiesībaizsardzības nolūkos. Pirmkārt, kriminālizmeklēšanas un kriminālvajāšanas ķēdes organizācija dalībvalstīs ir dažāda. Tiesu iestāžu iesaiste dažādās dalībvalstīs sākas dažādās stadijās. Otrkārt, visi personas dati šajā ķēdē var nokļūt tiesu materiālos. Nav loģiski agrākās stadijās datu aizsardzībai piemērot citādus režīmus.

43. Tomēr datu apstrādes uzraudzībai ir vajadzīga dažāda pieeja. Ierosinātā tiesību akta 30. pantā uzskaitīti uzraudzības iestāžu uzdevumi. 30. panta 9. punktā noteikts, ka uzraudzības iestādes pilnvaras neierobežo tiesu varas neatkarību. EDAU ierosina ierosinātajā tiesību aktā precīzi norādīt, ka uzraudzības iestādes neuzrauga tiesu iestāžu veiktu datu apstrādi, ciktāl tās rīkojas savā, tiesu varas kompetencē⁽¹⁾.

Informācija apstrāde, ko veic Eiropols, Eurojust (un muitas informācijas sistēma)

44. Saskaņā ar ierosinātā tiesību akta 3. panta 2. punktu pamatlēmumu nepiemēro personas datu apstrādei, ko veic Eiropols, Eurojust un muitas informācijas sistēma⁽²⁾.

⁽¹⁾ Šie noteikumi varētu būt līdzīgi Regulas 45/2001/EK 46. panta noteikumiem.

⁽²⁾ Muitas informācijas sistēma ir maza, bet diezgan sarežģīta sistēma, kas sastāv no valstu un pārvalstiskiem elementiem, un ko var salīdzināt ar Šengenas Informācijas sistēmu. Ņemot vērā pašreiz aplūkojamā priekšlikuma relatīvi ierobežoto nozīmi muitas informācijas sistēmai, kā arī pašas sistēmas sarežģītību, tā šajā atzinumā nebūs aplūkota. EDAU pievērsīsies muitas informācijas sistēmai citā sakarā.

45. Faktiski šis noteikums ir lieks, vismaz saistībā ar Eiropolu un *Eurojust*. Pamatlēmumu saskaņā ar LES 34. panta b) punktu var pieņemt vienīgi, lai tuvinātu dalībvalstu tiesību aktus, un tos nevar attiecināt uz Eiropolu un *Eurojust*.
46. Runājot par lietas būtību, 3. panta 2. punkts izraisa šādus novērojumus:
- šajā ierosinātajā tiesību aktā paredzēta vispārēja sistēma, kas faktiski būtu jāpieņem visi gadījumiem, uz ko attiecas trešais pīlārs. Datu aizsardzības juridiskās sistēmas konsekvence pati par sevi ir elements, kas veicina datu aizsardzības efektivitāti;
 - patlaban Eiropola un *Eurojust* rīcībā ir labi definētas datu aizsardzības sistēmas, tostarp pārraudzības sistēma. Tādēļ patlaban piemērojami noteikumi nav steidzami jāpielāgo šim ierosinātajam tiesību aktam;
 - tomēr ilgākā laikā datu aizsardzības noteikumus, kas piemērojami Eiropalam un *Eurojust*, būtu pilnībā jāaskaņo ar šo pamatlēmumu;
 - tas ir vēl jo svarīgāk tādēļ, ka ierosinātais pamatlēmums — neņemot vērā tā III nodaļu — attiecas uz tādu personas datu vākšanu un apstrādi, kurus dalībvalstis sūta uz Eiropolu un *Eurojust*.

III 4. Ierosinātā tiesību akta struktūra

47. EDAU ir izanalizējis ierosināto tiesību aktu un secinājis, ka, vispār ņemot, tajā paredzēta vairākpakāpju aizsardzības struktūra. Ierosinātā tiesību akta II nodaļā (un par konkrētiem tematiem — IV-VII nodaļā) izklāstītie vispārējie standarti paredz divas aizsardzības pakāpes:
- Direktīvā 95/46/EK un citos Eiropas Kopienju juridiskos instrumentos, kā arī Eiropadomes 108. Konvencijā izklāstīto datu aizsardzības vispārējo principu transponēšana trešajā pīlārā;
 - papildu noteikumi par datu aizsardzību, kas piemērojami visai personas datu apstrādei trešā pīlāra sistēmā. Šo papildu noteikumu piemēri ir atrodami ierosinātā tiesību akta 4. panta 3. punktā un 4. pantā.
48. III nodaļā pievienota trešās pakāpes aizsardzība īpašu formu apstrādei. Abu III nodaļas iedaļu virsraksti, kā arī vairāku ierosinātajā tiesību aktā iekļauto noteikumu formulējums rada iespaidu, ka minēto nodaļu piemēro tikai tādiem datiem, ko pārsūta vai dara pieejamus kompetentas citu dalībvalstu iestādes. Rezultātā dažus būtiskus personas datu aizsardzības noteikumus piemērotu personas datiem tikai tādā gadījumā, ja notiktu dalībvalstu savstarpēja apmaiņa ar šiem datiem. Tomēr formulējums ir neskaids, jo šķiet, ka paši noteikumi snie-

dzas tālāk par darbībām, kas tieši saistītas ar datu apmaiņu. Vismaz šīs darbības jomas ierobežojums nav nedz skaidri izskaidrots, nedz pamatots ne paskaidrojuma rakstā, nedz efektivitātes ekspertīzē.

49. EDAU uzsver pievienoto vērtību, kāda piemīt tādai vairākpakāpju struktūrai, kas pati par sevi var nodrošināt optimālu aizsardzību datu subjektam, ņemot vērā tiesībaizsardzības īpašās vajadzības. Tā atspoguļo vajadzību pēc pietiekamas datu aizsardzības, kas izskanējusi Krakovā 2005. gada aprīlī notikušajā pavasara konferencē, un principā atbilst Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 8. pantam un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai, jo īpaši tās 8. pantam.
50. Tomēr ierosinātā tiesību akta analīze izraisa šādus novērojumus.
51. Pirmkārt: būtu jānodrošina, lai papildu noteikumi datu aizsardzībai II nodaļā (otrā pakāpe, minēta 47. punktā) neatkāptos no vispārējiem datu aizsardzības principiem. Saskaņā ar EDAU viedokli II nodaļas papildu noteikumiem būtu jānodrošina papildu aizsardzība datu subjektam, kas saistīti ar trešā pīlāra īpašo aspektu (policijas un tiesu informācija). Citiem vārdiem sakot: šie papildu noteikumi nedrīkst pazemināt aizsardzības pakāpi.
52. Turklāt III nodaļā par īpašas formas apstrādi (kurā iekļauta trešās pakāpes aizsardzība) nedrīkstētu atkāpties no II nodaļas. Saskaņā ar EDAU viedokli III nodaļas noteikumiem būtu jānodrošina papildu aizsardzība datu subjektam gadījumos, ja iesaistītas kompetentas vairāku dalībvalstu iestādes, bet noteikumi nedrīkst pazemināt aizsardzības pakāpi.
53. Otrkārt: vispārējus noteikumus nedrīkstētu iekļaut III nodaļā. EDAU ierosina pārcelt šos noteikumus uz II nodaļu. III nodaļā jāiekļauj vienīgi tādi noteikumi, kas tieši saistīti ar personas datu aizsardzību gadījumā, ja notiek dalībvalstu savstarpēja datu apmaiņa. Tas ir vēl jo svarīgāk, ņemot vērā, ka III nodaļā ir iekļauti svarīgi noteikumi, paredzot datu subjektam augstas pakāpes aizsardzību tiesībaizsardzības sakarā (skat. atzinuma IV.1. punktu).

IV Ierosinātā tiesību akta elementu analīze

IV 1. Analīzes izejas punkts

54. Analizējot dažādos būtiskos ierosinātā tiesību akta elementus, EDAU īpašu uzmanību pievērsīs struktūrai un saturam. EDAU nesniegs komentārus par katru ierosinātā tiesību akta pantu.

55. Pirmkārt, vairums ierosinātā tiesību akta pantu atspoguļo citus ES juridiskus instrumentus par personas datu aizsardzību. Šie noteikumi atbilst ES datu aizsardzības juridiskajai sistēmai un ir pietiekami, lai nodrošinātu pietiekamu datu aizsardzību trešajā pilārā.
56. Tomēr EDAU norāda, ka dažos noteikumos, kas patlaban iekļauti ierosinātā tiesību akta III nodaļā — par konkrētiem informācijas apstrādes jautājumiem un, vispār ņemot (skat. atzinuma 48. punktu), ir piemērojami vienīgi datiem, kuros dalās ar citām dalībvalstīm — ir apvienoti vispārējie un būtiskie ES datu aizsardzības likuma principi. Tādēļ šos III nodaļas noteikumus būtu jāpārceļ uz II nodaļu un jāpiemēro visai tiesībaizsardzības iestāžu veiktai datu apstrādei. Tas attiecas uz noteikumiem par datu kvalitātes pārbaudi (9. panta 1. un 6. punkts) un personas datu turpmākas apstrādes reglamentāciju (11. panta 1. punkts).
57. Dažos citos ierosinātā tiesību akta III nodaļas pantos nav ņemta vērā atšķirība starp papildu nosacījumiem, kas īpai saistīti ar datu apmaiņu ar citām dalībvalstīm — piemēram, nosūtītājas dalībvalsts kompetentās iestādes piekrišana — un drošības līdzekļiem, kuri savukārt ir būtiski un vajadzīgi attiecībā uz datiem, ko apstrādā dalībvalstī. Šajos gadījumos EDAU ierosina, ka pēdējie minētie drošības līdzekļi būtu jāpadara vispārpiemērojami, attiecinot tos arī uz tādiem personas datiem, ko nav nosūtījusi vai darījusi pieejamus cita dalībvalsts. Šis ieteikums attiecas uz:
- datu nosūtīšanu privātpersonām un iestādēm, kas nav tiesībaizsardzības iestādes (13. un 14. panta a) un b) punkts), un
 - nosūtīšanu trešām valstīm vai starptautiskām struktūrām (15. pants, izņemot c) punktu).
58. Šajā atzinuma daļā likumdevēju uzmanību pievērsīs arī dažiem papildu drošības līdzekļiem, kas nav izklāstīti ierosinātajā tiesību aktā. Saskaņā ar EDAU viedokli — papildu drošības līdzekļi būtu jānodrošina saistībā ar automatizētiem lēmumiem par personām, personas datiem, ko saņem no trešām valstīm, pieeju privātpersonu datu bāzēm, biometrijas datu un DNS aprakstu apstrādei.
59. Piedevām turpmākā analizē būs sniegti ieteikumi, kā uzlabot šo dokumentu, lai nodrošinātu noteikumu efektivitāti, dokumenta saskaņotību un atbilstību pastāvošai datu aizsardzības juridiskai sistēmai.

IV 2. Mērķu ierobežojums un turpmāka apstrāde

60. 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir teikts, ka personas datiem jābūt vāktiem konkrētos, precīzi formulētos un

likumīgos nolūkos, un tos nedrīkst papildus apstrādāt ar paņēmieniem, kas nav savienojami ar šiem nolūkiem. Parasti datus vāks saistībā ar konkrētu noziegumu (vai zināmos apstākļos, lai izpētītu kriminālu grupējumu vai tīklu, utt.). Tos var izmantot sākotnējam mērķim, un pēc tam tos varētu apstrādāt citam mērķim — ar noteikumu, ka tas ir saderīgs ar sākotnējo mērķi (piemēram, datus, kas vākti par personu, kura notiesāta par narkotiku tirdzniecību, varētu izmantot, izmeklējot narkotiku tirgoņu tīklu). Šī pieeja labi atspoguļo principu par mērķu ierobežojumu, kā paredzēts arī Eiropas Savienības Cilvēktiesību hartas 8. pantā, un tādējādi tā sader ar esošajiem tiesību aktiem datu aizsardzības jomā.

Turpmāka informācijas apstrāde mērķiem, kas ir pamatlēmuma darbības jomā

61. EDAU norāda, ka ierosinātajā tiesību aktā uzmanība nav pietiekami pievērsta kādai situācijai, kas var gadīties policijas darbā: vajadzībai turpmāk izmantot datus mērķim, ko uzskata par nesaderīgu ar mērķi, kam tie vākti. Dati, ko savākusi policija, var būt vajadzīgi, lai atklātu gluži citu noziegumu. Lai to ilustrētu, var minēt, ka datus vāc, lai sauktu pie atbildības satiksmes noteikumu pārkāpējus, un pēc tam izmanto, lai atrastu un vajātu kādu automašīnu zagli. Otro mērķi, lai gan tas ir likumīgs, nevar uzskatīt par pilnībā saderīgu ar datu vākšanas mērķi. Ja tiesībaizsardzības iestādēm neļautu izmantot datus otrajam mērķim, tām varētu rasties vēlme vākt datus aptuveni un neprecīzi definētiem mērķiem, un tādā gadījumā mērķu ierobežojums zaudētu nozīmi datu vākšanā. Turklāt būtu traucēta citu principu, piemēram, samērības, precizitātes un uzticamības principu piemērošana (skat. 4. panta 1. punkta c) un d) apakšpunktu).
62. Saskaņā ar ES datu aizsardzības tiesību aktiem personas dati jāvāc konkrētos, precīzi formulētos un likumīgos nolūkos, un tos nedrīkst papildus apstrādāt ar paņēmieniem, kas nav saderīgi ar šiem nolūkiem. Tomēr EDAU uzskata, ka turpmākā izmantojumā ir jāpieļauj zināma elastība. Vākšanas ierobežojumu, šķiet, labāk ievēros, ja iestādes, kas atbild par iekšējo drošību, zinās, ka tās — ievērojot attiecīgus drošības pasākumus — var izmantot atkāpi no datu turpmākas izmantošanas ierobežojuma.

63. Jāprecizē, ka vajadzība pēc turpmākas apstrādes ir atzīta ierosinātā tiesību akta 11. pantā, taču visnotaļ nepietiekami. 11. pantu piemēro vienīgi datiem, kas saņemti no kompetentas citas dalībvalsts iestādes vai ko tā darījusi pieejamus, bet nenodrošina pietiekamus drošības līdzekļus.

64. EDAU ierosina piemērot 11. panta 1. punktu visiem datiem neatkarīgi no tā, vai tie ir saņemti no citas dalībvalsts. Turklāt 11. panta 1. punkta b) apakšpunktā jau paredzētiem drošības līdzekļiem būtu jāpievieno stingrāki: turpmāka datu izmantošana mērķim, ko uzskata par nesaderīgu ar sākotnējo mērķi, būtu pieļaujama vienīgi tad, ja tas ir noteikti vajadzīgs konkrētā lietā, noziedzīgu nodarījumu novēršanai, izmeklēšanai, atklāšanai un kriminālvajāšanai vai personas interešu un pamattiesību aizsardzībai. Faktiski EDAU ierosina iekļaut šo noteikumu jaunā 4. bis pantā (vismaz ierosinātā tiesību akta II nodaļā).

65. 11. panta 2. punkts un 11. panta 3. punkts paliek piemērojams pašreizējā formā; tajos paredzēti papildu drošības līdzekļi datiem, ko saņem no citām dalībvalstīm. EDAU norāda, ka 11. panta 3. punktu piemēros datu apmaiņai, izmantojot ŠIS II: Atzinumā par ŠIS II EDAU jau minējis, ka būtu jānodrošina, lai ŠIS datus patiesi nevarētu izmantot nekādiem citiem mērķiem, bet tikai sistēmas paredzētajiem mērķiem.

Turpmāka apstrāde mērķiem, kas neietilpst policijas un tiesu sadarbības jomā

66. Dažos gadījumos dati jāapstrādā, aizsargājot citas svarīgas intereses. Tādos gadījumos tos pat var apstrādāt citas iestādes, kas nav šajā pamatlēmumā minētās kompetentās iestādes. Tādas dalībvalstu kompetences varētu ietvert apstrādi, kas skar privāto dzīvi (piemēram, aizdomās neturētas personas uzticamības pārbaudi), tādēļ tām būtu jāpievieno ļoti stingri noteikumi, piemēram, pienākumu dalībvalstīm pieņemt konkrētus tiesību aktus, ja tās grib izmantot šo atkāpi. Pirmā pilāra sistēmā šis jautājums aplūkots Direktīvas 95/46/EK 13. pantā, paredzot, ka īpašos gadījumos pieļaujami daži direktīvas noteikumu ierobežojumi. Dalībvalstīm, kas piemēro tādus ierobežojumus, tas jā dara saskaņā ar ECK 8. pantu.

67. Vadoties no līdzīgiem apsvērumiem, pamatlēmuma II nodaļā būtu jāparedz, ka būtu jāatļauj dalībvalstīm pieņemt tiesību aktus, lai atļautu turpmāku apstrādi, ja tāds pasākums ir vajadzīgs, lai nodrošinātu:

— sabiedriskās drošības, aizsardzības un valsts drošības apdraudējumu novēršanu;

— svarīgu dalībvalsts vai Eiropas Savienības ekonomisku vai finansiālu interešu aizsardzību;

— datu subjekta aizsardzībai.

IV 3. Kritēriji, lai padarītu datu apstrādi likumīgu

68. Ierosinātā tiesību akta 5. pantā paredzēts, ka kompetentas iestādes var apstrādāt datus tikai tad, ja tas paredzēts tiesību aktā, kas nosaka, ka apstrāde ir vajadzīga attiecīgās iestādes likumīgo uzdevumu izpildei un noziedzīgu nodarījumu novēršanai, izmeklēšanai, atklāšanai un kriminālvajāšanai. EDAU atbalsta stingrās 5. panta prasības.

69. Tomēr 5. pantā pārāk zemu novērtēta vajadzība īpašos gadījumos padarīt datu apstrādi likumīgu, balstoties uz citiem juridiskiem pamatojumiem. Tas ir svarīgs noteikums, kam būtu, piemēram, jāļauj policijai pildīt tās likumīgie pienākumi saskaņā ar attiecīgas valsts tiesību aktiem, atklāt informāciju imigrācijas dienestiem vai nodokļu iestādēm. Tādēļ EDAU ierosina 5. pantā ņemt vērā citus pamatotos likumīgus iemeslus personas datu apstrādei, piemēram, vajadzību pildīt likumīgu pienākumu, kas kontrolierim jāievēro, datu subjekta nepārprotamu piekrišanu ar noteikumu, ka apstrādi veic datu subjekta interesēs, vai ņemot vērā vajadzību aizsargāt datu subjekta vitālās intereses.

70. EDAU norāda, ka policijas un tiesu sadarbībā īpaši svarīgi ir ievērot kritērijus, lai padarītu datu apstrādi likumīgu, ņemot vērā varbūtību, ka policijas spēku nelikumīgi vāktus personas datus nevar izmantot kā pierādījumu tiesvedībā.

IV 4. Vajadzība un samērība

71. Ierosinātā tiesību akta 4. un 5. panta nolūks ir arī — kopumā pietiekami — nodrošināt, lai personas datu aizsardzības ierobežojumi būtu vajadzīgi un samērīgi, kā paredzēts saskaņā ar Eiropas Savienības tiesību aktiem un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru attiecībā uz ECK 8. pantu:

— 4. panta 1. punkta c) apakšpunktā ietverts vispārējs noteikums, ka dati ir pietiekami, attiecīgi un nav pārmērīgi apjoma ziņā, to samērojot ar nolūkiem, kādiem tie vākti un/vai papildus apstrādāti;

— 5. pantā noteikts, ka datu apstrādei jābūt vajadzīgai, lai attiecīgā iestāde pildītu likumīgos uzdevumus, kā arī, lai novērstu, izmeklētu un atklātu noziedzīgus nodarījumus, un veiktu kriminālvajāšanu par tiem;

— 4. panta 4. punktā noteikts, ka personas datu apstrāde ir atzīstama par vajadzīgu tikai tad, ja ir ievēroti daži konkrēti noteikumi.

72. EDAU norāda, ka ierosinātais 4. panta 4. punkta formulējums neatbilst kritērijiem, kas paredzēti Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā attiecībā uz ECK 8. pantu, saskaņā ar kuriem privātās dzīves ierobežojumus var piemērot vienīgi tad, ja tas demokrātiskā sabiedrībā ir vajadzīgs. Saskaņā ar ierosināto tiesību aktu datu apstrādi uzskatītu par vajadzīgu ne vien tad, ja tā dotu iespēju tiesībsardzības un tiesu iestādēm veikt to uzdevumus, bet arī tad, ja būtu loģisks iemesls uzskatīt, ka attiecīgie personas dati vienkārši atvieglinātu vai paātrinātu noziedzīgu nodarījumu novēršanu, izmeklēšanu, atklāšanu un kriminālvajāšanu.
73. Tādi kritēriji neatbilst ECK 8. panta prasībām, jo gandrīz jebkuru personas datu apstrādi varētu uzskatīt par tādu, kas atvieglina policijas vai tiesu iestāžu darbu, pat, ja attiecīgie dati darbam faktiski nebūtu vajadzīgi.
74. Pašreizējā 4. panta 4. punkta versija dotu nepieņemami plašas iespējas vākt personas datus, tikai balstoties uz pārliecību, ka personas dati varētu atvieglināt kāda noziedzīga nodarījuma novēršanu, izmeklēšanu, atklāšanu vai kriminālvajāšanu par to. Gluži pretēji, personas datu apstrādi uzskata par vajadzīgu vienīgi tad, ja kompetentas iestādes var skaidri parādīt tās vajadzību, un ar noteikumu, ka nav pieejami pasākumi, kas mazāk skar privāto dzīvi.
75. Tādēļ EDAU ierosina pārstrādāt 4. panta 4. punkta formulējumu, lai nodrošinātu ECK 8. panta judikatūras ievērošanu. Turklāt sistēmas labad EDAU ierosina 4. panta 4. punktu pārcelt uz 5. panta beigām.

IV 5. Īpašu datu kategoriju apstrāde

76. 6. pantā paredzēts principiāls aizliegums apstrādāt delikātus datus, t.i., tādus personas datus, kas liecina par rasi vai etnisko izcelsmi, politiskiem uzskatiem, reliģisku vai filozofisku pārliecību, par piederību arodbiedrībām, kā arī par veselību vai seksuālo dzīvi. Aizliegumu nepiemēros gadījumos, ja apstrāde būs paredzēta tiesību aktos un būs absolūti vajadzīga attiecīgās iestādes likumīgo uzdevumu izpildei, lai novērstu, izmeklētu un atklātu noziedzīgus nodarījumus un veiktu kriminālvajāšanu par tiem. Delikātus datus var apstrādāt arī tad, ja datu subjekts ir apliecinājis nepārprotamu piekrišanu. Abos gadījumos īsteno piemērotus, konkrētus drošības pasākumus.
77. 6. pants vedina uz divām piezīmēm. Pirmkārt, 6. pantā ir pārāk liela atkarība no datu subjekta piekrišanas. EDAU uzsver, ka delikātu datu apstrāde, pamatojoties uz datu subjekta nepārprotamu piekrišanu, būtu pieļaujama vienīgi tiktāl, ciktāl apstrādi veic datu subjekta interesēs un ja atteikums datu subjektam neradītu negatīvas sekas.

EDAU ierosina attiecīgi pārveidot 6. pantu, arī tādēļ, lai pants būtu atbilstīgs esošajiem ES tiesību aktiem datu aizsardzības jomā.

78. Otrkārt, EDAU uzskata, ka varētu ņemt vērā arī pārējos likumīgos pamatus apstrādei, piemēram, vajadzību aizsargāt datu subjekta vai citas personas vitālās intereses (ja datu subjekts ir fiziski vai juridiski nespējīgs dot savu piekrišanu).
79. Policijas un tiesu sadarbībā aizvien svarīgāku vietu ieņem citu iespējami delikātu kategoriju personas datu apstrāde, piemēram, biometrijas datu un DNS profilu apstrāde. Šie dati nav skaidri aplūkoti ierosinātā tiesību akta 6. pantā. EDAU aicina ES likumdevēju, īstenojot vispārējos datu aizsardzības principus, kas izklāstīti ierosinātajā tiesību aktā, īpašu uzmanību pievērst turpmākajiem tiesību aktiem, kas saistīti ar šīm īpašajām datu kategorijām. Piemēram var minēt ierosināto Padomes pamatlēmumu par informācijas apmaiņu saskaņā ar informācijas pieejamības principu (skat. iepriekš 12.-15. punktu), kurā skaidri atļauta biometrijas datu un DNS profilu apstrāde un dalīšanās tajos (skat. ierosinātā tiesību akta II pielikumu), taču nav pievērsta uzmanība šādu datu deliktumam un īpatnībām no datu aizsardzības viedokļa.
80. EDAU ierosina, ka būtu jānodrošina īpaši aizsardzības pasākumi, jo īpaši lai garantētu, ka:
- biometrijas datus un DNS aprakstus izmanto tikai saskaņā ar vispārārstāzītiem un savstarpēji izmantojamiem tehniskiem standartiem,
 - to precizitātes pakāpe ir uzmanīgi ņemta vērā, un datu subjekts to var apstrīdēt ar viegli pieejamiem līdzekļiem, un
 - ir pilnībā nodrošināta personu cieņas respektēšana.

Likumdevējiem ir jālemj, vai paredzēt tādus papildu drošības pasākumus šajā pamatlēmumā, vai arī konkrētos juridiskos instrumentos, kas reglamentē šo īpašo kategoriju datu vākšanu un apmaiņu.

IV 6. Precizitāte un uzticamība

81. 4. panta 1. punkta d) apakšpunktā ir izklāstīti vispārēji noteikumi par datu kvalitāti. Saskaņā ar šo pantu kontrolierim jānodrošina, ka dati ir precīzi un vajadzības gadījumā atjaunināti. Viņš veic visus loģiski vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka, ņemot vērā mērķus, kam dati vākti vai kā tos turpmāk apstrādās, neprecīzus vai nepilnīgus datus dzēstu vai izlabotu. Tas atbilst ES datu aizsardzības tiesību aktu vispārējiem principiem.

82. 4. panta 1. punkta d) apakšpunkta trešajā teikumā ir paredzēts, ka dalībvalstis var paredzēt atšķirīgas datu apstrādes precizitātes un uzticamības pakāpes. EDAU uzskata, ka šis noteikums nozīmē atkāpi no vispārējā precizitātes principa, un to, ka noteikums būtībā saistīts ar atkāpi, ierosina skaidrot, 4. panta 1. punkta d) apakšpunkta trešā teikuma sākumā iekļaujot “tomēr” vai “kaut arī”. Tādos gadījumos — nespējot pilnībā nodrošināt datu precizitāti — kontrolierim būs pienākums nošķirt datus pēc precizitātes un uzticamības pakāpes, īpaši norādot ar faktiem pamatotu datu un ar viedokļiem vai personīgiem vērtējumiem pamatotu datu būtisko atšķirību. EDAU uzsver, ka šis pienākums ir svarīgs gan datu subjektiem, gan tiesībaizsardzības iestādēm, jo īpaši, ja datus apstrādā tālu no to izcelsmes vietas (skat. šā atzinuma 7. punktu).

Datu kvalitātes pārbaude

83. 4. panta 1. punkta d) apakšpunktā izklāstītie vispārējie principi ir papildināti ar konkrētākiem aizsardzības pasākumiem, kas izklāstīti 9. pantā par datu kvalitātes pārbaudi. Konkrēti 9. pantā noteikts, ka:

1. personas datu kvalitāti pārbauda — vēlākais — pirms tos nosūta vai dara pieejamus. Turklāt datiem, ko dara pieejamus ar tiešu automatizētu piekļuvi, regulāri pārbauda kvalitāti (9. panta 1. un 2. punkts);
2. visos datu nosūtīšanas gadījumos būtu jānorāda tiesas lēmumi, kā arī lēmumi nesākt kriminālvajāšanu, un pirms nosūtīšanas izcelsmes vietā būtu jāpārbauda dati, kas pamatojas uz viedokļiem vai personīgiem vērtējumiem, un jānorāda to precizitātes vai uzticamības pakāpe (9. panta 1. punkts);
3. ja datu subjekts noliedz personas datu precizitāti, un nav iespējas pārbaudīt to precizitāti, pēc datu subjekta lūguma datus iezīmē (9. panta 6. punkts).

84. Tādēļ, ja reizē piemēro 4. panta 1. punktā un 9. pantu, nodrošina to, ka personas datus pienācīgi pārbauda gan datu subjekts, gan iestādes, kas ir vistuvākās apstrādājamo datu izcelsmes vietai, un tālab tos var vislabāk pārbaudīt.

85. EDAU pauž gandarījumu par šiem noteikumiem, jo tajos ir gan ievērotas tiesībaizsardzības iestāžu vajadzības, gan nodrošināts, ka visus datus pienācīgi ņem vērā un izmanto atbilstīgi to precizitātei un uzticamībai, tādējādi novēršot to, ka iespējami nepietiekama dažu datu subjekta datu precizitāte viņu nesamērīgi ietekmētu.

86. Datu kvalitātes pārbaude ir būtisks datu subjekta aizsardzības elements, jo īpaši personas datiem, ko apstrādā policija un tiesu iestādes. Tādēļ EDAU nožēlo, ka 9. pantu par datu kvalitātes pārbaudi piemēro tikai datiem, ko nosūta vai dara pieejamus citām dalībvalstīm. Tas ir bēdīgi, jo nozīmē, ka personas datu kvalitāte, kas tiesībaizsardzībā ir būtiska, būtu pilnībā nodrošināta tikai tad, ja datus sūtītu vai darītu pieejamus citām dalībvalstīm, nevis tad, ja tos apstrādātu pašā dalībvalstī⁽¹⁾. Patiesībā ir būtiski gan uz datu subjektu interesēs, gan kompetento iestāžu interesēs nodrošināt to, ka pienācīga kvalitātes pārbaude aptver visus personas datus, arī tādus, ko nesūta vai nedara pieejamus kāda cita dalībvalsts.

87. Tādēļ EDAU ierosina noteikti svītrot 9. panta 1. un 6. punkta piemērojuma jomas ierobežojumus, šos noteikumus pārceļot uz ierosinātā tiesību akta II nodaļu.

Dažādu datu kategoriju atšķirības

88. 4. panta 2. punktā paredzēts kontroliera pienākums skaidri nošķirt dažādu kategoriju personu (aizdomās turēto, notiesāto, liecinieku, cietušo, informatoru, kontaktpersonu un citu) personas datus. EDAU sveic izmantoto pieeju. Lai gan tiesībaizsardzības un tiesu iestādēm tiešām var būt jāapstrādā dati, kas attiecas uz ļoti dažādu kategoriju personām, ir būtiski šos datus nošķirt saskaņā ar to, kādā pakāpē attiecīgās personas ir iesaistītas noziegumā. Konkrēti nosacījumiem par datu apkopošanu, termiņiem, nosacījumiem, kā datu subjektam atsaka piekļuvi vai informāciju, to, kā kompetentas iestādes piekļūst datiem, būtu jāatspoguļo apstrādājamo dažādu kategoriju datu īpašības, kā arī dažādos tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu datu apkopošanas mērķus.

89. Šajā sakarā EDAU lūdz vērēt īpašu uzmanību datiem par personām, kas nav aizdomās turamās personas. Ir vajadzīgi īpaši nosacījumi un aizsardzības mehānismi, lai nodrošinātu samērīgumu un neradītu aizspriedumus pret personām, kas nav aktīvi iesaistītas noziegumā. Attiecībā uz šīs kategorijas personām priekšlikumā būtu jāiekļauj papildu noteikumi, lai ierobežotu apstrādes mērķi, noliktu precīzus termiņus un ierobežotu piekļuvi datiem. EDAU iesaka priekšlikumu attiecīgi grozīt.

⁽¹⁾ Turklāt tas neatbilstu Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikumam Nr. R (87) 15 dalībvalstīm, ar ko reglamentē personas datu izmantojumu policijas nozarē. Konkrēti – 7.2. principā paredzēts, ka personas datu kvalitātei būtu jāparedz “regulāras pārbaudes”, vienojoties ar uzraudzības iestādi vai saskaņā ar konkrētas valsts tiesību aktiem.

90. Priekšlikuma patreizējā tekstā ir viens īpašs aizsardzības pasākums attiecībā uz personām, kas nav aizdomās turamās personas, — priekšlikuma 7. panta 1. punkts. EDAU uzskata, ka šis ir svarīgs aizsardzības pasākums, galvenokārt, jo dalībvalsts nedrīkst paredzēt atkāpes. Diemžēl 7. panta 1. punktā ir paredzēti īpaši aizsardzības pasākumi tikai attiecībā uz termiņiem, un to piemēro tikai priekšlikuma 4. panta 3. punkta pēdējā ievilkumā minētajai personu kategorijai. Tādēļ tas nenodrošina pietiekamas garantijas un neattiecas uz visu grupu, kas ietver personas, kas nav aizdomās turamās personas ⁽¹⁾.

91. Turklāt jāvērs īpaša uzmanība arī notiesātām personām. Attiecība uz šiem datiem būtu pienācīgi jāņem vērā nesēnās un paredzētās ierosmes par apmaiņu ar sodāmības reģistra datiem, un jānodrošina konsekvence ⁽²⁾.

92. Ņemot vērā minētos apsvērumus, EDAU ierosina 4. pantam pievienot jaunu punktu, iekļaujot šādus elementus:

— papildu noteikumus apstrādes mērķu ierobežošanai, precīzu termiņu noteikšanai un datu piekļuves ierobežošanai personām, kas nav aizdomās turamas personas;

— pienākumu dalībvalstīm noteikt dažādu kategoriju personu personas datu nošķiršanas juridiskas sekas, atspoguļojot dažādu kategoriju apstrādātu datu īpašības, kā arī dažādus tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu mērķus, apkopojot datus;

— juridiskām sekām būtu jāattiecas uz nosacījumiem par personas datu apkopošanu, termiņiem, nodošanu tālāk un datu izmantošanu un nosacījumiem par kārtību, kādā datu subjektam nepieskīr piekļūvi vai informāciju.

IV 7. Termiņi personas datu glabāšanai

93. Vispārējie principi par personas datu glabāšanas termiņiem ir paredzēti priekšlikuma 4. panta 1. punkta e) apakšpunktā un 7. panta 1. punktā. Parasti personas dati

⁽¹⁾ Skat. konkrēti šā atzinuma 94. punktu.

⁽²⁾ Padomes Lēmums 2005/876/TI par tādas informācijas apmaiņu, ko iegūst no sodāmības reģistra, stājās spēkā 9. decembrī. Lēmums papildina un atviegļina tos esošos mehānismus informācijas nodošanai attiecībā uz sodāmību, kuru pamatā ir spēkā esošās konvencijas, tādi instrumenti kā 1959. gada Konvencija par savstarpēju palīdzību krimināllietās, un 2000. gada Konvencija par dalībvalstu savstarpēju palīdzību krimināllietās. Šo tekstu vēlāk aizstās ar precīzāku Padomes pamatlēmumu. Komisija paredz ierosināt jaunu pamatlēmumu šajā jomā.

būtu jāglabā ne ilgāk kā vajadzīgs mērķiem, kam dati vākti. Tas atbilst ES datu aizsardzības tiesību aktiem ⁽³⁾.

94. Tomēr 7. panta 1. punkta vispārējo noteikumu piemēro "ja vien attiecīgas valsts tiesību aktos nav paredzēts citādi". EDAU ņem vērā, ka šis ir plašs izņēmums, un sniedz tālāk par atkāpēm, kas pieļaujamas saskaņā ar 4. panta 1. punkta 3) apakšpunktu. EDAU ierosina svītrot 7. panta 1. punkta vispārējo atkāpi vai vismaz skaidri ierobežot valsts intereses, ko dalībvalstis izmantoju. pamatojot šīs atkāpes izmantošanu ⁽⁴⁾.

95. 7. panta 2. punktā noteikts, ka termiņu ievērošanu nodrošina ar attiecīgiem procedūras un tehniskiem pasākumiem, ko regulāri pārskata. EDAU pauz gandarījumu par šo noteikumu, bet ierosina skaidri noteikt, ka attiecīgiem procedūras un tehniskiem pasākumiem būtu jānodrošina automātiska un regulāra personas datu dzēšana pēc konkrēta laika.

IV 8. Personas datu apmaiņa ar trešām valstīm

96. Efektīva policijas un tiesu iestāžu sadarbība ES robežās arvien vairāk kļūst atkarīga no sadarbības ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām. Pašlaik gan attiecīgu valstu, gan ES mērogā rit diskusijas par darbībām, lai uzlabotu tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu sadarbību ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām — vai arī tādas darbības jau paredz ⁽⁵⁾. Šis starptautiskās sadarbības izveide, šķiet, būs ļoti atkarīga no personas datu apmaiņas.

97. Tādēļ ir būtiski godprātīgas un likumīgas apstrādes princips — kā arī taisnīgas tiesas principus vispār — arī piemērot personas datu apkopošanai un apmaiņai ārpus Savienības robežām, un personas datus nodot trešām valstīm vai starptautiskām organizācijām tikai tad, ja attiecīgās trešās personas garantē piemērotu aizsardzības līmeni vai attiecīgu aizsardzības pasākumus.

⁽³⁾ Papildus 7. pantā paredzētajam vispārējam noteikumam par personas datu glabāšanas termiņiem priekšlikumā paredzēti īpaši noteikumi par personas datiem, kādos dalās ar citām dalībvalstīm. Jo īpaši 9.7. pantā noteikts, ka personas datus dzēs, ja:

1. šos datus nav bijis jānosūta, jāatklāj vai jāsaņem,
2. pēc sūtītāja iestādes paziņotā termiņa beigšanas, ja vien personas dati nav turpmāk vajadzīgi tiesvedībā
3. ja dati nav vai vēl nav vajadzīgi nolūkam, kam tie nosūtīti.

⁽⁴⁾ Varētu apsvērt ierobežojumu, lai iekļautu tikai terorisma apkarošanu un/vai 4. panta 1. punkta e) apakšpunktā minētās īpašas valsts intereses - lietojumu vēstures, statistikas vai zinātnes sakarā.

⁽⁵⁾ Kā piemēru skatīt neseno Komisijas paziņojumu "Stratēģija par brīvības, drošības un tiesiskuma telpas ārējo dimensiju" (COM(2005) 491 galīgā redakcija).

Personas datu nodošana trešām valstīm

98. Šajā sakarā EDAU pauž gandarījumu par ierosinātā tiesību akta 15. pantu, kurā paredzēta aizsardzība, nododot datus kompetentām trešo valstu iestādēm vai starptautiskām struktūrām. Tomēr šo noteikumu, kas iekļauts priekšlikuma III nodaļā, piemēro tikai datiem, kas saņemti no citu dalībvalstu kompetentām iestādēm, vai ko tās darījušas pieejamus. Šā ierobežojuma dēļ Eiropas Savienības mērogā saglabājas nepilnība datu aizsardzības sistēmā attiecībā uz datiem, ko nesaņem no kompetentām citu dalībvalstu iestādēm. EDAU uzskata, ka ar šo nepilnību nevar samierināties šādu iemeslu dēļ.

99. Pirmkārt, ES tiesību aktos nodrošināto aizsardzības līmeni, nododot datus trešām valstīm, nevajadzētu noteikt datu izcelsmes vietai — policijas spēkiem dalībvalstī, kas nodod datus trešai valstij, vai policijas spēkiem citā dalībvalstī.

100. Otrkārt, būtu jāņem vērā tas, ka noteikumi, kas reglamentē personas datu nodošanu trešām valstīm, atspoguļo datu aizsardzības tiesību pamatprincipu. Šis princips ne vien atspoguļo vienu no Direktīvas 95/46/EK pamatnoteikumiem, bet ir arī ietverts 108. Konvencijas papildprotokolā⁽¹⁾. Ierosinātā tiesību akta 1. pantā minētos vienotos personas datu aizsardzības standartus nevar nodrošināt, ja vienotie personas datu nodošanas standarti neaptver visas apstrādes darbības. Tādējādi datu subjekta tiesības, kā nodrošinātas šajā ierosinātajā tiesību aktā, būtu tieši aizskartas, ja personas datus varētu nosūtīt trešām valstīm, kas nenodrošina attiecīgu aizsardzības līmeni.

101. Treškārt attiecināt šo noteikumu darbības jomu tikai uz "apmainītiem datiem" nozīmētu — attiecībā uz datiem, kas apstrādāti tikai vienā valstī — nebūtu aizsardzības mehānismu: paradoksāli personas datus varētu nodot trešām valstīm — neņemot vērā neatbilstīgu personas datu aizsardzību — "vieglāk" nekā citām dalībvalstīm. Te varētu rasties iespējas "nelikumīgi iegūtas informācijas legalizēšanai". Dalībvalstu kompetentās iestādes varētu apiet stingrās datu aizsardzības normas, nosūtot datus

(¹) Papildprotokolu Konvencijai par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi "par uzraudzības iestādēm un datu pārrobežu plūsmu" parakstīja 2001. gada 8. novembrī, un tas stājās spēkā 2004. gada 1. jūlijā. Šo saistošo starptautisku juridisku instrumentu līdz šim parakstījušas 11 valstis (no tām 9 ir ES dalībvalstis). Protokola 2.1. pantā paredzēts vispārējs princips, ka "Katra Puse nodrošina personas datu nosūtīšanu saņēmējam, kas ir tādas valsts vai organizācijas pakļautībā, kura nav Konvencijas Puse, tikai, ja šī valsts vai organizācija nodrošina atbilstīga līmeņa datu aizsardzību."

trešām valstīm vai starptautiskām organizācijām, kur tiem varētu piekļūt kompetenta citas dalībvalsts iestāde, vai tos varētu pat nosūtīt atpakaļ tādai iestādei.

102. Tādēļ EDAU ierosina grozīt ierosināto tiesību aktu, lai nodrošinātu to, ka 15. pantu piemēro visu personas datu apmaiņā ar trešām valstīm. Šie ieteikums neattiecas uz 15. panta 1. punkta c) apakšpunktu, kas būtībā var atteikties tikai uz personas datu apmaiņu ar citām dalībvalstīm.

Ārkārtas nodošana neatbilstīgām valstīm

103. 15. pantā datu nodošanai trešo valstu kompetentajām iestādēm vai starptautiskām organizācijām paredzēta virkne nosacījumu, kas ir salīdzināmi Direktīvas 95/46/EK 25. panta nosacījumiem. Tomēr 15. panta 6. punktā paredzēta iespēja datus nodot trešām valstīm vai starptautiskām organizācijām, kas nenodrošina atbilstīga līmeņa datu aizsardzību, ar nosacījumu, ka nodošana ir absolūti vajadzīga, lai aizsargātu dalībvalstu būtiskās intereses vai novērstu tuvas, nopietnas briesmas, kas apdraud sabiedrības drošību vai konkrētu personu vai personas.

104. Būtu jāprecizē 6. pantā paredzētā izņēmuma piemērošanas joma. Tādēļ EDAU ierosina:

— izskaidrot, ka šis izņēmums tikai nosaka atkāpi no "pietiekamas aizsardzības" nosacījuma bet neskar citus 15. pantā pirmajā daļā paredzētos nosacījumus;

— norādīt arī, ka uz datu nosūtīšanu, ko veic saskaņā ar šo izņēmumu, vajadzētu atteikties attiecīgi nosacījumi (piemēram, skaidrs nosacījums, ka datus apstrādā tikai uz laiku un īpašiem nolūkiem) un par to ziņo kompetentajai uzraudzības iestādei;

Tādu personas datu apstrāde, kas saņemti no trešām valstīm

105. Saistībā ar pieaugošo skaitu personas datu apmaiņu ar trešo valstu policijas un tiesu iestādēm, jāvērs īpaša uzmanība personas datiem, ko "importē" no trešām valstīm, kuras nenodrošina atbilstīgus cilvēktiesību — un jo īpaši personas datu aizsardzības — ievērošanas standartus.

106. Plašākā perspektīvā EDAU uzskata, ka likumdevējam būtu jānodrošina tas, ka personas dati, kas saņemti no trešām valstīm, atbilst vismaz starptautiskiem standartiem attiecībā uz cilvēktiesību ievērošanu. Piemēram, datus, kas iegūti, izmantojot spīdzināšanu vai cilvēktiesību pārkāpumus, melnos sarakstus, kas pamatoti tikai ar politisko pārliecību vai seksuālo orientāciju, nevajadzētu apstrādāt, un tiesībsardzības vai tiesu iestādēm tos nevajadzētu izmantot, ja vien tas nav darīts datu subjektu interesēs. Tādēļ EDAU ierosina šo skaidrot vismaz ierosinātā tiesību akta apsvērumā, iespējams atsaucoties uz attiecīgiem starptautiskiem instrumentiem ⁽¹⁾.
107. Attiecībā tieši uz personas datu aizsardzību EDAU norāda, ka, ja personas datus nosūta no valstīm, kurās nav atbilstīgu personas datu aizsardzības standartu un garantiju, pienācīgi jāizvērtē iespējams datu kvalitātes trūkums, lai ES tiesībsardzības iestādes izvairītos no šādas informācijas kļūdainas izmantošanas un nerast aizspriedumus par datu subjektiem.
108. Tādēļ EDAU ierosina ierosinātā tiesību akta 9. pantam pievienot noteikumu, norādot, ka to personas datu kvalitāte, ko nodod trešās valstis, būtu īpaši jāizvērtē, tiklīdz tie saņemti, un šo datu precizitātes vai ticamības pakāpe būtu jānorāda.
109. Ierosinātā tiesību akta 13. un 14. pantā paredzēta virkne prasību, kas jāievēro, ja personas datus nodod tālāk privāto sektoru dalībniekiem un iestādēm, kas nav tiesībsardzības iestādes. Kā jau minēts, šie panti papildina II nodaļā paredzētos vispārējos noteikumus, kas katrā gadījumā būtu jāievēro.
110. EDAU uzskata, ka, lai gan datu nodošana privāto sektoru dalībniekiem un iestādēm, kas nav tiesībsardzības iestādes, varētu būt vajadzīga īpašos gadījumos, lai novērstu un apkarotu noziedzību, būtu jāpiemēro īpaši un stingri nosacījumi. Šis atbilst viedoklim, ko Eiropas
- datu aizsardzības komisāri pauda Krakovas memorandumā ⁽²⁾.
111. Šajā perspektīvā EDAU uzskata, ka 13. un 14. pantā noteiktos papildu nosacījumus varētu uzskatīt par pieņemamiem, ja tos piemēro līdz ar II nodaļā paredzētajiem noteikumiem, tostarp turpmākas pārstrādes noteikumu pilnīgu piemērošanu (skat. iepriekš, IV.2). Tomēr ierosinātais tiesību akts piemēro 13. un 14. pantu tikai personas datiem, kas saņemti no citas dalībvalsts kompetentām iestādēm vai ko tās darījušas pieejamus.
112. Šo nosacījumu vispārējā piemērošana ir jo būtiskāka, ņemot vērā pieaugošo skaut datu apmaiņu starp tiesībsardzības iestādēm un citām iestādēm vai privāto sektoru dalībniekiem arī dalībvalstīs. Piemērs ir valsts un privātā sektora partnerattiecības tiesībsardzības darbībās ⁽³⁾.
113. Tādēļ EDAU ierosina grozīt ierosināto tiesību aktu, lai nodrošinātu to, ka 13. un 14. pantu piemēro visu personas datu apmaiņai, tostarp tos, ko nenesūta vai nedara pieejamus kāda cita dalībvalsts. Šis ieteikums neatiecas uz 13. panta c) punktu un 14. panta c) punktu.
- Pieklūve personas datiem, kas ir privātā sektora dalībnieku rīcībā, un to turpmākā izmantošana*
114. Personas datu apmaiņa ar privātā sektora dalībniekiem notiek divos virzienos: tas nozīmē arī, ka privātā sektora dalībnieki personas datus nodod tiesībsardzības un tiesu iestādēm.
115. Šajā gadījumā personas datus, kas iegūti komerciāliem nolūkiem (komerciālie darījumi, tirdzniecība, pakalpojumu sniegšana, utt.) un ir privātu kontrolieru rīcībā, valsts iestādes izmanto turpmāk ļoti atšķirīgām vajadzībām — lai novērstu, izmeklētu, atklātu un sodītu noziedzīgus nodarījumus. Turklāt to datu precizitāte un uzticamība, ko apstrādā komerciālām vajadzībām, būtu uzmanīgi jāizvērtē, ja šos datus izmanto tiesībsardzības jomā ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ ANO Konvencija pret spīdzināšanu un citu nežēlīgu, necilvēcīgu vai pazemojošu apiešanu vai sodīšanu, ko parakstījušas visas ES dalībvalstis un kas stājās spēkā 1987. gada 26. jūnijā. Jo īpaši 15. pantā noteikts, ka "Katra valsts puse nodrošina, ka, ja konstatēts, ka liecība ir iegūta spīdzināšanas rezultātā, šo liecību neizmanto kā pierādījumu jebkurā tiesas procesā, izņemot pret personu, kas apsūdzēta spīdzināšanā kā pierādījumu, ka liecība tika sniegta."

⁽²⁾ Memorands par tiesībsardzību un informācijas apmaiņu ES, kas pieņemts Eiropas datu aizsardzības iestāžu pavasara konferences, Krakovā 2005. gada 25.-26. aprīlī.

⁽³⁾ Skatīt Komisijas likumdošanas un darba programmu 2006 COM(2005) 531 galīgā redakcija.

⁽⁴⁾ Piemēram, telefona rēķinu var izmantot komerciāliem nolūkiem, ja tajā pareizi norādīti telefona zvani; tomēr, to pašu telefona rēķinu tiesībsardzības iestādes varētu pilnībā neizmanto kā pārliecinošu pierādījumu attiecībā uz personu, kas zvanīja konkrētajā gadījumā.

116. Attiecībā uz piekļuvi privātām datu bāzēm tiesībaizsardzības vajadzībām nesens un būtisks piemērs ir apstiprinātajā Direktīvas par datu glabāšanu (skat. iepriekš 16.-18. punktu), saskaņā ar ko publiski pieejamu elektronisko komunikāciju pakalpojumu vai publisku komunikāciju tīklu nodrošinātājiem konkrēti saziņas dati būs jāglabā līdz diviem gadiem, lai nodrošinātu tādu datu pieejamību, izmeklējot, atklājot un sodīt smagus noziedzīgus nodarījumus. Saskaņā ar apstiprināto dokumentu jautājumi, kas attiecas uz piekļuvi šiem datiem, sniedzas tālāk par Kopienas tiesību aktu robežām, un direktīva tos varētu nereglamentēt. Tā vietā šie būtiskie jautājumi varētu būt valsts tiesību vai darbību subjekti saskaņā ar LES VI sadaļu (1).

117. EDAU atzinumā par šīs direktīvas projektu aizstāvējis plašāku EK Līguma interpretāciju, jo jāierobežo piekļuve, lai nodrošinātu attiecīgu to datu subjekta aizsardzību, kura saziņas dati jāglabā. Tomēr Eiropas likumdevēji neieklāva piekļuves noteikumus minētajā direktīvā.

118. Šajā atzinumā EDAU atkārtoti uzsver, ka tas īpaši vēlas, lai ES tiesību aktos paredzētu vienotus standartus attiecībā uz tiesībaizsardzības iestāžu piekļuvi datiem un to turpmāku datu izmantošanu. Ja šo jautājumu nerisina pirmā pīlāra aktos, trešā pīlāra instruments varētu nodrošināt vajadzīgo aizsardzību. Šo EDAU viedokli arī pamato vispārējais pieaugošais skaits datu apmaiņu starp dalībvalstīm un nesens ierosinātais tiesību akts par informācijas pieejamības principu. Atšķirīgi valsts noteikumi par piekļuvi un turpmāku izmantošanu nebūtu saderīgi ar ierosināto tiesībaizsardzības informācijas "brīvu apriti" ES mērogā, kas arī ietver privāto datu bāzu datus.

119. Tādēļ EDAU uzskata, ka būtu jāpiemēro vienoti standarti, tiesībaizsardzības iestādēm piekļūstot personas datiem, kas ir privātā sektora dalībnieku rīcībā, lai nodrošinātu to, ka piekļuvi ir atļauta, tikai pamatojoties uz skaidri definētiem nosacījumiem un ierobežojumiem. Konkrēti tiesībaizsardzības iestādes piekļuve būtu jāatļauj īpašos apstākļos īpašām vajadzībām tikai tad, ja katru gadījumu izskata atsevišķi un tā notiek saskaņā ar juridisku kontroli dalībvalstīs.

(1) Saskaņā ar Direktīva apsvērumiem "Jautājumi par valsts iestāžu piekļuvi datiem, kas glabāti saskaņā ar šo direktīvu, izmantošanai darbībās, kuras minētas Direktīvas 95/46/EK 3. panta 2. punktā, neietilpst Kopienas tiesību aktu darbības jomā. Tomēr tie varētu būt valsts tiesību vai darbību subjekti saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību VI sadaļu, vienmēr ņemot vērā to, ka šādiem tiesību aktiem vai darbībām pilnībā jāievēro pamattiesības, kas izriet no dalībvalstu kopīgajām konstitucionālajām tradīcijām un ko nodrošina ECK. ECK 8. pants, kā to interpretējusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa..."

IV 10. Datu subjektu tiesības

120. IV nodaļā aplūkotas datu subjektu tiesības tā, lai visumā atbilstu pašreizējiem datu aizsardzības tiesību aktiem un ES Pamattiesību hartas 8. pantam.

121. EDAU pauž gandarījumu par šiem noteikumiem, jo tajos paredzēts saskaņot datu subjektu tiesības, ņemot vērā tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu apstrādes īpatnības. Šis ir būtisks uzlabojums, jo pašreiz pastāv ļoti dažādi noteikumi un procedūras, jo īpaši attiecībā uz piekļuves tiesībām. Dažas dalībvalstis neļauj datu subjektam piekļūt saviem datiem, bet tām ir "netiešas piekļuves" sistēma (ko izmanto valsts datu aizsardzības iestāde datu subjekta vārdā).

122. Saskaņā ar ierosināto tiesību aktu iespējamās atkāpes no tiešas piekļuves tiesībām ir saskaņotas. Šis ir jo svarīgāk, lai ļautu pilsoņiem, kuru datus arvien vairāk apstrādā un apmaina dažādu dalībvalstu kompetentās iestādes, kā datu subjektiem izmantot saskaņotas tiesības, neņemot vērā dalībvalsti, kurā datus apkopo vai apstrādā (2).

123. EDAU atzīst iespēju datu subjektu tiesības ierobežot, ja tas ir vajadzīgs, lai novērstu, izmeklētu, atklātu un sodītu noziedzīgus nodarījumus. Jebkurā gadījumā, tā kā šie ierobežojumi jāuzskata par izņēmumiem attiecībā uz datu subjektu tiesībām, būtu jāpiemēro stingra samērības pārbaude. Šis nozīmē, ka izņēmumiem vajadzētu būt ierobežotiem un precīzi definētiem, un ka ierobežojumiem, ja iespējams, vajadzētu būt daļējiem un laikā ierobežotiem.

124. Šajā sakarā EDAU vēlētos likumdevēja uzmanību vērēt īpaši uz 19., 20. un 21. panta 2. punkta a) apakšpunktu, kurā paredzēts ļoti plašs un nedefinēts izņēmums attiecībā uz datu subjektu tiesībām, nosakot, ka šīs tiesības vajadzības gadījumos var ierobežot, lai "kontrolieris var pienācīgi pildīt likumīgos pienākumus". Turklāt šis izņēmums dublē b) apakšpunkta noteikumu, kurā ļauj datu subjektu tiesības ierobežot, ja vajadzīgs, "lai

(2) Jo īpaši IV nodaļā aplūkota informācijas tiesības (19. un 20. pants) un piekļuves, labošanas, dzēšanas vai piekļuves noslēgšanas tiesības (21. pants). Visumā šajos pantos datu subjektiem nodrošina visas tiesības, ko parasti garantē ES datu aizsardzības tiesību akti, paredzot vairākus izņēmumus, lai ņemtu vērā trešās pīlāra īpatnības. Konkrēti datu subjektu tiesību ierobežojumi ir atļauti ar gandrīz identiskiem noteikumiem attiecībā gan uz informācijas tiesībām (19.2. un 20.2. pants), gan uz piekļuves tiesībām (21.2. pants).

izvairītos kaitēt notiekošas izmeklēšanas, lietu izskatīšanas vai kompetento iestāžu likumīgo pienākumu izpildi". Lai gan šādu izņēmumu var uzskatīt par pamatotu, iepriekš minētais, šķiet, nesamērīgi ierobežo datu subjektu tiesības. Tādēļ EDAU ierosina 19., 20. un 21. panta 2. punkta a) apakšpunktu svītrot.

125. Turklāt EDAU ierosina šādi uzlabot 19., 20. un 21. pantu:

- noteikt, ka datu subjekta tiesību ierobežojumi nav obligāti, tos nepiemēro uz nenoteiktu laiku un tie ir atļauti "tikai" īpašos gadījumos, kas minēti attiecīgos pantos,
- ņemt vērā, ka kontrolierim informācija būtu jāsniedz autonomi, ne pēc datu subjekta lūguma,
- 19. panta 1. punkta c) apakšpunktam pievienot norādi, ka informācija būtu arī jāsniedz par "datu glabāšanas termiņiem",
- "nodrošināt, (grozot 20. panta 1. punktu saskaņā ar citiem ES datu aizsardzības instrumentiem,) ka informāciju — ja dati nav iegūti no datu subjekta vai iegūti no viņa bez viņa zināšanas — viņam sniedz ne vēlāk kā brīdī, kad datus pirmo reizi izpauž",
- nodrošināt, lai mehānisms, ko izmanto, pārsūdzot datu subjekta tiesību atteikšanu vai ierobežojumu, atteiktos arī uz gadījumiem, kad ierobežo tiesības būt informētam, un attiecīgi grozīt 19. panta 4. punkta pēdējo teikumu.

Automatizēti lēmumi par personām

126. EDAU pauž nožēlu, ka ierosinātajā tiesību aktā nemaz neaplūko būtisko jautājumu par automatizētiem lēmumiem par personām. Praktiskā pieredze rāda, ka tiesībsardzības iestādes aizvien vairāk izmanto automatizētu datu apstrādi, lai attiecībā uz personām izvērtētu dažus personiskus aspektus, jo īpaši lai izvērtētu to ticamību un rīcību.

127. EDAU — atzīstot, ka šīs sistēmas varētu būt vajadzības dažos gadījumos, lai palielinātu darbību efektivitāti tiesībsardzības jomā — norāda, ka uz lēmumiem, kas pamatoti tikai uz automatizētu datu apstrādi, būtu jāattiecas ļoti stingri nosacījumi un aizsardzības līdzekļi, ja tiem ir juridiskas sekas attiecībā uz kādu personu vai tie

kādu personu būtiski ietekmē. Šis ir jo svarīgāks saistībā ar trešo pīlāru, jo šajā gadījumā kompetentajām iestādēm ir valsts piespiedu līdzekļi, un tādēļ to lēmumi vai darbības, šķiet, ietekmē personu, vai traucē vairāk nekā parasti notiktu, ja šādus lēmumus/darbības veic privātas personas.

128. Konkrēti, kā arī saskaņā ar vispārējiem datu aizsardzības principiem šādi lēmumi vai darbības būtu jāatļauj tikai, ja tos skaidri pieļauj tiesību aktos vai kompetentā uzraudzības iestāde, un uz tām būtu jāattiecas attiecīgi pasākumi, kas paredzēti datu subjekta likumīgo interešu aizsardzībai. Turklāt datu subjektam vajadzētu būt viegli pieejami līdzekļi, kas ļauj tam paust savu viedokli un saprast lēmuma pamatojumu, ja vien šis neatbilst datu apstrādes mērķim.

129. Tādēļ EDAU ierosina ieviest īpašu noteikumu par automatizētiem lēmumiem par personām saskaņā ar pašreizējo ES datu aizsardzības tiesību aktiem.

IV 11. Apstrādes drošība

130. Attiecība uz apstrādes drošību 24. pantā nosaka prasību kontrolierim īstenot attiecīgus tehniskus un organizatoriskus pasākumus, kas ir saskaņā ar citu ES datu aizsardzības instrumentiem. Turklāt 2. punktā izklāstīts sīki izstrādāts un visaptverošs to pasākumu saraksts, ko īsteno attiecībā uz automatizētu datu apstrādi.

131. EDAU pauž gandarījumu par šo noteikumu, bet, lai veicinātu uzraudzības iestāžu efektīvu kontroli, ierosina 2. punktā paredzētajam pasākumu sarakstam pievienot šādu papildu pasākumu: "k) īstenot pasākumus, lai metodiski pārraudzītu šo drošības pasākumu efektivitāti, un ziņotu par to (metodisks drošības pasākumu pašaudits)"⁽¹⁾.

Datu reģistrācija

132. 10. pantā paredzēts, ka katru automatizētu personas datu nosūtīšanu vai saņemšanu reģistrē (automatizēta nosūtīšanas gadījumā) vai dokumentē (tās nosūtīšanas gadījumā, kas nav automatizēta), lai nodrošinātu turpmāku nosūtīšanas un datu apstrādes likumības pārbaudi. Šādu informāciju pēc Komisijas pieprasījuma dara pieejamu kompetentajā uzraudzības iestādei.

⁽¹⁾ Tāpat skatīt EDAU atzinumu par Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Vīzu informācijas sistēmu (VIS) un datu apmaiņu starp dalībvalstīm saistībā ar īstermiņa vīzām, COM(2004) 835 galīgā redakcija, kas publicēta www.edps.eu.int.

133. EDAU pauž gandarījumu par šo noteikumu. Tomēr EDAU ņem vērā, ka, lai nodrošinātu visaptverošu uzraudzību un pārbaudītu personas datu pareizu izmantošanu, reģistrē vai dokumentē arī "piekļūvi" datiem. Šī informācija ir būtiska, jo efektīva pareizas personas datu apstrādes uzraudzībai jāvērsas ne tikai uz tās personas datu nosūtīšanas likumību, kas notiek starp iestādēm, bet arī uz šo iestāžu piekļuves likumību (¹). Tādēļ EDAU ierosina grozīt 10. pantu, lai nodrošinātu, ka reģistrē vai dokumentē arī piekļūvi datiem.

V 12. Tiesiskās aizsardzības līdzekļi, atbildība un sankcijas

134. Ierosinātā tiesību akta VI nodaļā aplūko tiesiskās aizsardzības līdzekļus (27. pants), atbildību (28. pants) un sankcijas (29. pants). Noteikumi visumā atbilst pašreizējiem datu aizsardzības tiesību aktiem.

135. Konkrēti, attiecībā uz sankcijām EDAU pauž gandarījumu par noteikumu ka sankcijām, kas jāuzliek, ja ir pārkāpti saskaņā ar pamatlēmumu paredzētie noteikumi, jābūt efektīvām, attiecīgām un preventīvām. Turklāt krimināl-tiesiskas sankcijas tiši izdarīto nodarījumu gadījumos, kas nozīmē smagus pārkāpumus — īpaši attiecībā uz konfidencialitāti un apstrādes drošību — nodrošinās lielāku biedējošu ietekmi attiecībā uz nopietniem datu aizsardzības tiesību aktu pārkāpumiem.

IV 13. Kontroles, uzraudzības un padomdevēja uzdevums

136. Ierosinātā tiesību akta noteikumi par datu apstrādes kontroli un uzraudzību, kā arī par konsultācijām par jautājumiem, kas saistīti ar datu apstrādi, visnotaļ līdzinās Direktīvas 95/46/EK noteikumiem. EDAU pauž gandarījumu, ka Komisija ierosinātajā tiesību aktā izvēlējusies mehānismus, kas jau pārbaudīti un darbojas pareizi, un īpaši uzsver (obligātās) iepriekšējās pārbaudes sistēmas ieviešanu. Šāda sistēma ir ne tikai paredzēta Direktīvā 95/46/EK, bet ir turklāt iekļauta Regulā 45/2001/EK, un tā izrādījusies efektīvs līdzeklis EDAU, uzraugot datu apstrādi Eiropas Kopienu iestādēs un struktūrās.

137. Cits datu apstrādes kontroles un uzraudzības līdzeklis, kas izrādījies efektīvs, ir tas, ka kontrolieris ieceļ datu aizsardzības inspektorus. Šis līdzeklis darbojas vairākās

dalībvalstīs. Tas noteikts Regulā 45/2001/EK kā obligāts līdzeklis un tam ir liela nozīmē Eiropas Kopienu mērogā. Datu aizsardzības inspektori ir administratori, kas, darbojoties neatkarīgi, organizācijā nodrošina datu aizsardzības noteikumu iekšēju piemērošanu.

138. EDAU ierosina ierosinātajam tiesību aktam pievienot noteikumus par datu aizsardzības inspektoriem. Šos noteikumus varētu izveidot analogi Regulas 45/2001/EK 24. līdz 26. pantam.

139. Pamatlēmuma projekts ir adresēts dalībvalstīm. Tādēļ ir loģiski pieņemt, ka ierosinātā tiesību akta 30. pantā paredzēta neatkarīgu uzraudzības iestāžu uzraudzība. Šis pants ir formulēts līdzīgi kā Direktīvas 95/46/EK 28. pants. Šīm valsts iestādēm būtu jāsadarbības savā starpā, ar vienotām uzraudzības iestādēm, kas izveidotas saskaņā ar Eiropas Savienības Līguma VI sadaļu, un ar EDAU. Turklāt ierosinātā tiesību akta 31. pantā paredzēts izveidot darbagrupu, kurai jābūt nozīmes ziņā līdzīgai 29. pantā minētai darbagrupai pirmā pīlāra jautājumos. Visi attiecīgi dalībnieki datu aizsardzības jomā ir minēti ierosinātā tiesību akta 31. pantā.

140. Protams, ierosinātajā tiesību aktā, kurā paredzēts uzlabot dalībvalstu policijas un tiesu iestāžu sadarbību, visu attiecīgu dalībnieku datu aizsardzības jomā sadarbībai ir būtiska nozīme. EDAU tādēļ pauž gandarījumu, ka ierosinātajā tiesību aktā uzsverta uz uzraudzības struktūru sadarbība.

141. Turklāt EDAU uzsver, cik svarīga ir konsekventa nostāja par datu aizsardzības jautājumiem, ko varētu veicināt, sekmējot pastāvošās 29. panta darba grupas saziņu ar darba grupu, ko izveido ar šo iecerēto pamatlēmumu. EDAU ierosina grozīt ierosinātā tiesību akta 31. panta 2. punktu, lai 29. darbagrupas priekšsēdētājs arī būtu tiesīgs piedalīties vai būt pārstāvēts jaunās darba grupas sanāksmēs.

142. Ierosinātā tiesību akta 31. panta formulējumā ir viena ievērojama atšķirība no Direktīvas 95/46/EK 29. panta. EDAU ir pilntiesīgs 29. panta darba grupas dalībnieks. Šī dalība ietver tiesības balsot. Ierosinātajā tiesību aktā EDAU arī izraudzīts par darbagrupas dalībnieku (pamatojoties uz 31. panta), bet EDAU nav paredzētas balsstiesības. Nav skaidrs, kādēļ ierosinātais tiesību akts atšķiras no Direktīvas 95/46/EK 29. panta. EDAU uzskata, ka ierosinātais tiesību akts ir neskaidrs par EDAU nozīmi, kas varētu kaitēt tā efektivitāti, iesaistoties darba grupas darbībā. EDAU tādēļ ierosina saglabāt atbilstību ar direktīvas tekstu.

(¹) Šis atbilst priekšlikuma 18. pantam, saskaņā ar ko sūtītāja iestādi pēc lūguma informēs par to personas datu turpmāku apstrādi, kurus nosūtīja vai darīja pieejamus, un 24. pantam, ar ko īsteno drošības pasākums, arī ņemot vērā ierosinātu metodisku šo pasākumu pašaudzību.

IV 14. Citi noteikumi

143. Ierosinātā tiesību akta VIII nodaļā ir daži nobeiguma noteikumi, ar ko groza Šengenas Konvenciju un citus instrumentus par personas datu apstrādi un aizsardzību.

Šengenas Konvencija

144. Ierosinātā tiesību akta 33. pantā paredzēts, ka Šengenas Konvencijas 126. līdz 130. pants ir aizstāts ar šo lēmumu attiecībā uz jautājumiem, uz ko attiecas ES Līguma darbības joma. Šengenas Konvencijas 126. līdz 130. pantā ir vispārēji datu aizsardzības noteikumi par to datu apstrādi, kas darīti zināmi saskaņā ar Konvenciju (bet ārpus Šengenas Informācijas sistēmas).

145. EDAU pauž gandarījumu par šo aizstāšanu, jo tā uzlabo datu aizsardzības režīma trešajā pilārā konsekvenci un dažos aspektos ir būtisks uzlabojums personas datu aizsardzībā, piemēram, palielinot uzraudzības iestāžu pilnvaras. Tomēr dažos jautājumos tas nejausi — diemžēl — samazinās datu aizsardzības pakāpi. Daži Šengenas Konvencijas noteikumi ir stingrāki nekā pamatlēmuma noteikumi.

146. EDAU īpaši min Šengenas Konvencijas 126. panta 3. punkta b) apakšpunktu, kurā norādīts, ka datus drīkst izmantot vienīgi tiesu iestādes, kā arī dienesti un iestādes, kas veic uzdevumus vai pilda funkcijas saskaņā ar Konvencijā minētajiem mērķiem. Šis noteikums, šķiet, nepieļauj datus nosūtīt privātpersonām, kas būtu iespējams saskaņā ar ierosināto pamatlēmumu. Cits jautājums ir — Šengenas Konvencijas datu aizsardzības noteikumi attiecas arī uz visiem datiem, kas darīti zināmi no neautomatizētām datnēm vai ietverti tajās (127. pants), bet ierosinātā pamatlēmuma darbības joma neattiecas uz nestrukturētām datnēm.

Konvencija par savstarpējo palīdzību krimināllietās starp Eiropas Savienības dalībvalstīm

147. 34. pantā noteikts, ka 23. pantu Konvencijā par savstarpējo palīdzību krimināllietās starp Eiropas Savienības dalībvalstīm aizstāj ar pamatlēmumu. EDAU ņem vērā, ka, lai gan aizstāšana visumā nodrošinās labāku to datu aizsardzību, kuru apmaiņa notikusi saskaņā ar Konvenciju, tā varētu arī rast dažas problēmas attiecībā uz šo divu instrumentu saderību.

148. Konkrēti Konvencijā aplūko arī savstarpējo palīdzību attiecībā uz tālsakaru pārtveršanu. Šajā gadījumā lūgumu saņēmusi dalībvalsts var izvirzīt tādus nosacījumus tālsa-

karu novērošanas, pārtveršanas vai reģistrēšanas piekrišanai, kas būtu jāizpilda līdzīgā valsts lietā. Saskaņā ar Konvencijas 23. panta 4. punktu, ja šie papildu nosacījumi attiecas uz personas datu izmantošanu, tie, nevis 23. pantā paredzētie datu aizsardzības noteikumi, ir noteicošie. Analogi 23. panta 5. punktā nosaka to papildu noteikumu piemērošanas kārtību, kas attiecas uz kopējo izmeklēšanas grupu vāktās informācijas aizsardzību. EDAU ņem vērā, ka, ja 23. pantu aizstāj ar ierosināto tiesību aktu, nebūtu skaidrs, ja minētie noteikumi vēl būtu piemērojami. Tādēļ EDAU ierosina šo jautājumu skaidrot, lai pilnībā izvērtētu sekas, pilnībā aizstājot Konvencijas 23. pantu ar šo pamatlēmumu.

Eiropas Padomes 108. Konvencija par indivīda aizsardzību attiecībā uz personas datu automatizēto apstrādi

149. 34. panta 2. punktā noteikts, ka atsauce uz 108. Konvenciju uzskata par atsauci uz šo pamatlēmumu. Šā noteikuma interpretācija un faktiskā piemērojamība ir gluži neskaidra. Vismaz EDAU pieņem, ka šo noteikumu piemēro tikai šā pamatlēmuma darbības jomā *ratione materiae*.

Nobeiguma jautājumi

150. Attiecībā uz dokumenta sistemātisko saskaņotību EDAU ņemt vērā, ka daži panti varētu derēt labāk citā ierosinātā tiesību akta vietā.

Tādēļ EDAU ierosina:

1. pārcelt 16. pantu ("Komiteja") no III nodaļas ("Īpašas formas apstrāde") uz jaunu nodaļu;
2. pārcelt 25. pantu ("Reģistrs") un 26. pantu ("Iepriekšēja kontrole") no V nodaļas ("Apstrādes konfidencialitāte un drošība") uz jaunu nodaļu.

V SECINĀJUMI

Liels solis uz priekšu

- a) Ierosinātā tiesību akta pieņemšana nozīmētu ievērojamu soli preti personas datu aizsardzībai nozīmīgā jomā, kur jo īpaši vajadzīgs pastāvīgs un efektīvs mehānisms personas datu aizsardzībai Eiropas Savienības mērogā.

- b) Efektīva personas datu aizsardzība ir svarīga ne vien datu subjektiem, bet arī dod ieguldījumu pašai policijas un tiesu iestāžu veiksmīgai sadarbībai. Daudzējādā ziņā abu grupu intereses iet roku rokā.

Vienoti standarti

- c) EDAU uzskata, ka jaunai datu aizsardzības sistēmai būtu ne tikai jāievēro datu aizsardzības principi — ir svarīgi garantēt datu aizsardzības konsekveni Eiropas Savienībā — bet tajā arī jānosaka papildu noteikumi, kas ņem vērā tiesībaizsardzības jomas īpašo būtību.
- d) Ierosinātais tiesību akts atbilst šiem nosacījumiem: tajā nodrošina Direktīvā 96/46/EK noteikto pašreizējo datu aizsardzības principu piemērošanu trešā pīlāra jomā, jo vairums ierosinātā tiesību akta noteikumu atspoguļo citus ES juridiskus instrumentus par personas datu aizsardzību un atbilst šiem juridiskiem instrumentiem. Turklāt tajā nodrošina vienotus standartus šiem principiem, ņemot vērā to piemērošanu šajā jomā, kas visumā ir pietiekami, lai nodrošinātu attiecīgus datu aizsardzības pasākumus attiecībā uz trešā pīlāra jautājumiem.

Norādes, kas piemērojamas visai apstrādei

- e) Lai sasniegtu pamatlēmuma mērķi, ir būtiski tā darbības jomu piemērot visiem policijas un tiesu iestāžu datiem, pat ja citu dalībvalstu kompetentās iestādes tos nenosūta vai nedara zināmus.
- f) LES 30. panta 1. punkta b) apakšpunktā un 31. panta 1. punkta c) apakšpunktā nosaka tiesisku pamatu datu aizsardzību noteikumiem, kas neietver tikai to personas datu aizsardzību, kurus faktiski apmaina starp dalībvalstu kompetentajām iestādēm, bet ko arī piemēro valstī.
- g) Ierosinātais tiesību akts neattiecas ne uz apstrādi saistībā ar ES Līguma otro pīlāru (kopēja ārpolitika un drošības politika), ne uz izlūkdienestu veiktu datu apstrādi un šo dienestu piekļuvi šiem datiem, ja tos apstrādā kompetentās iestādes vai citas personas (tas izriet no LES 33. panta). Šajās jomā valsts tiesību akti nodrošinās attiecīgu datu subjektu aizsardzību. Šī nepilnība aizsardzībā ES mērogā pieprasa jo efektīvāku aizsardzību jomās, uz ko patiešām attiecas ierosinātais tiesību akts.
- h) EDAU pauž gandarījumu par to, ka ierosinātā tiesību akta darbības jomā ietilpst personas dati, ko apstrādā tiesu iestādes.

Saistības ar citiem juridiskiem instrumentiem

- i) Ja citā juridiskā instrumentā, kas saistīts ar ES Līguma VI sadaļu, paredzēti precīzāki nosacījumi vai ierobežojumi datu

apstrādei vai piekļuvei tiem, īpašajam juridiskajam instrumentam būtu jāattiecas kā *lex specialis*.

- j) Ierosinātajam tiesību aktam Padomes pamatlēmumam par datu aizsardzību ir savas priekšrocības, un tas ir vajadzīgs, pat ja nepieņem juridisku instrumentu par pieejamību (kā Komisija ierosinājusi 2005. gada 12. oktobrī).
- k) Saistībā ar Eiropas Parlamenta piekrišanu direktīvai par saziņas datu glabāšanu ir jo svarīgāki izveidot juridisku sistēmu datu aizsardzībai trešajā pīlārā.

Ierosinātā tiesību akta struktūra

- l) Ar II nodaļas papildu noteikumiem (papildus Direktīvas 95/46/EK vispārējiem principiem) vajadzētu nodrošināt papildu aizsardzību datu subjektiem, kas saistīti ar trešā pīlāra īpašo kontekstu, bet nedrīkst radīt zemāku aizsardzības pakāpi.
- m) III nodaļā par īpašas formas apstrāde (kurā iekļauta trešās pakāpes aizsardzība) nedrīkst atkāpties no II nodaļas: III nodaļās noteikumos vajadzētu nodrošināt papildu aizsardzību datu subjektiem, ja iesaistītas vairāku dalībvalstu kompetentās iestādes, bet šajos noteikumos nedrīkst paredzēt zemāku aizsardzības pakāpi.
- n) Noteikumi par datu kvalitātes pārbaudi (9. panta 1. un 6. punkts) un personas datu turpmākas apstrādes reglamentācija (11. panta 2. punkts) būtu jāpārceļ uz II nodaļu un jāpiemēro visu tiesībaizsardzības iestāžu veiktu datu apstrādei, pat ja personas datus nav nosūtījuši vai darījuši zināmus cita dalībvalsts. Konkrēti ir būtiski — gan datu subjektu, gan kompetentu iestāžu interesēs — nodrošināt visu personas datu attiecīgu kvalitātes pārbaudi.

Mērķu ierobežojums

- o) Ierosinātais tiesību akts nepietiekami risina vienu situāciju, kas var gadīties policijas darbā: vajadzība turpmāk izmantot datus mērķim, ko uzskata par nesaderīgu ar mērķi, kam tie vākti.
- p) Saskaņā ar ES datu aizsardzības tiesību aktiem personas dati jāvēc konkrētiem, precīzi formulētiem un likumīgiem nolūkiem, un tos nedrīkst tālāk apstrādāt ar šiem nolūkiem nesavienojami. Ir jāpieļauj elastība attiecībā uz turpmāku izmantošanu. Vākšanas ierobežojumu, šķiet, labāk ievēros, ja iestādes, kas atbild par iekšēju drošību, zina, ka viņa var ar attiecīgiem aizsardzības pasākumiem izmantot atkāpi no turpmākas izmantošanas ierobežojuma.

q) Pamatlēmumam II nodaļā būtu jānosaka, ka dalībvalstīm būtu jāatļauj pieņemt tiesību aktus, lai atļautu turpmāku apstrādi, ja šāds pasākums ir vajadzīgs, lai nodrošinātu:

- valsts drošības apdraudējumu novēršanu;
- dalībvalsts vai Eiropas Savienības svarīgu ekonomisko vai finansiālo interešu aizsardzību;
- datu subjekta aizsardzību.

Šīs dalībvalstu kompetences varētu būt saistītas ar apstrādi, kas skar privātumu, un tādēļ tām būtu jāpievieno ļoti stingri nosacījumi.

Vajadzība un samērība

r) Ierosinātajā tiesību aktā vajadzības un samērības principam būtu pilnībā jāatspoguļo Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra, nodrošinot, ka personas datu apstrādi uzskata par vajadzīgu, tikai ja kompetentās iestādes var pierādīt skaidru vajadzību, un ja vien nav pieejami pasākumi, kas mazāk skar privātumu.

Personas datu apmaiņa ar trešām valstīm

s) Ja datus varētu nosūtīt trešām valstīm, nenodrošinot datu subjekta aizsardzību, tas nopietnu kaitētu aizsardzību, kas šajā ierosinātajā tiesību aktā paredzēta Eiropas Savienības teritorijā. EDAU ierosina grozīt ierosināto tiesību aktu, lai nodrošinātu to, ka 15. pantu piemēro visu personas datu apmaiņai ar trešām valstīm. Šis ieteikums neattiecas uz 15. panta 1. panta c) punktu.

t) Ja personas datus nosūta no trešām valstīm, pirms tos izmanto to kvalitāte būtu uzmanīgi jāpārbauda, ņemot vērā cilvēktiesību ievērošanu un datu aizsardzības standartus.

Personas datu apmaiņa ar privāto sektoru un iestādēm, kas nav tiesībsardzības iestādes

u) Datu nodošana privāto sektoru dalībniekiem un iestādēm, kas nav tiesībsardzības iestādes, varētu būt vajadzīga īpašos gadījumos, lai novērstu un apkarotu noziedzību, bet būtu jāpiemēro īpaši un stingri nosacījumi. EDAU ierosina grozīt ierosināto tiesību aktu, lai nodrošinātu to, ka 13. un 14. pantu piemēro visu personas datu apmaiņai, tostarp tos, ko nesāņem vai nedara pieejamus kāda cita dalībvalsts. Šis ieteikums neattiecas uz 13. panta c) punktu un 14. panta c) punktu.

v) Būtu jāpiemēro vienoti standarti, tiesībsardzības iestādēm piekļūstot personas datiem, kas ir privātā sektora dalībnieku

rīcībā, lai nodrošinātu to, ka piekļuvi ir atļauta, tikai pamatojoties uz skaidri definētiem nosacījumiem un ierobežojumiem.

Īpašas datu kategorijas

w) Būtu jānodrošina īpaši aizsardzības pasākumi, jo īpaši lai garantētu, ka:

- biometriskus datus un DNS aprakstus izmanto tikai uz vispāratzītu un savstarpēji izmantojamu tehnisko standartu pamatu,
- to precizitātes pakāpe ir uzmanīgi ņemta vērā, un datu subjekts to var apstrīdēt ar viegli pieejamiem līdzekļiem, un
- ir nodrošināta personu cieņas ievērošana.

Atšķirība starp dažādu datu kategorijām

x) Dažādu kategoriju personu (aizdomās turētu, notiesātu, cietušo, liecinieku, utt.) personas dati būtu jāapstrādā saskaņā ar atšķirīgiem, attiecīgiem nosacījumiem un aizsardzības pasākumiem. Tādēļ EDAU ierosina 4. pantam pievienot jaunu punktu, iekļaujot šādus elementus:

- pienākumu dalībvalstīm noteikt dažādu kategoriju personu personas datu nošķiršanas juridiskas sekas,
- papildu noteikumus apstrādes mērķu ierobežošanai, precīzu termiņu noteikšanai un datu piekļuves ierobežošanai attiecībā uz personām, kas nav aizdomās turamās personas.

Automatizēti lēmumi par personām

y) Uz lēmumiem, kas pamatoti tikai uz automatizētu datu apstrādi, būtu jāattiecas ļoti stingri nosacījumi, ja tiem ir juridiskas sekas attiecībā uz kādu personu vai tie kādu personu būtiski ietekmē. Tādēļ EDAU ierosina ieviest īpašu noteikumu par automatizētiem lēmumiem par personām, kas līdzīgi pašreizējiem ES datu aizsardzības tiesību aktiem.

Daži citi ierosinājumi

z) EDAU ierosina:

- no jauna formulēt 4. panta 4. punkta pirmo ievilkumu, lai nodrošinātu ECK 8. panta judikatūras ievērošanu, jo ierosinātais 4. panta 4. punkta formulējums neatbilst kritērijiem, kas paredzēti Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā attiecībā uz ECK 8. pantu,

- svītrot 7. panta 1. punkta vispārējo atkāpi, vai vismaz skaidri ierobežot valsts intereses, ko dalībvalsts izmanto kā pamatu šīs atkāpes izmantošanai,
- grozīt 10. pantu, lai nodrošinātu, ka reģistrē vai dokumentē arī piekļuvi datiem,
- svītrot a) daļu 2. punktā 19., 20. un 21. pantā,
- ierosinātajam tiesību aktam pievienot noteikumus par datu aizsardzības inspektoriem. Šos noteikumus varētu izstrādāt analogi Regulas 45/2001/EK 24. līdz 26. pantam,
- grozīt ierosinātā tiesību akta 31. panta 2. punktu, lai 29. darba grupas priekšsēdētājs arī būtu tiesīgs piedalīties vai būt pārstāvēts jaunās darba grupas sanāksmēs.

Briselē, 2005. gada 13. janvārī

Peter HUSTINX

Eiropas datu aizsardzības uzraudzītājs
